

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
(2021 р.)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО
ВПРОВАДЖЕННЯ
(2021 р.)**

Київ 2022

ББК 72.6
Н 34

Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження (2021 р.): Збірник анотованого переліку наукової продукції. Київ: Педагогічна думка, 2022. 87 с.

Видання містить анотований перелік із рекомендованої до впровадження наукової продукції, підготовленої вченими наукових установ НАПН України за результатами завершених і перехідних планових наукових досліджень, що здійснювалися упродовж 2021 р.

Анотований перелік складається з таких розділів: «Наукова продукція» (монографії, концепції, збірники наукових праць, препринти (аналітичні матеріали); «Виробничо-практична продукція» (практичні, методичні посібники, методичні рекомендації); «Навчальна продукція» (навчальні програми, підручники, навчальні посібники, електронні засоби навчального призначення); «Довідкова продукція» (довідники, бібліографічні покажчики, інформаційні бюлетені).

Для освітян, науковців, усіх, кого цікавлять проблеми модернізації національної освіти і розвитку науки в галузі освіти, педагогіки, психології.

Відповідальні за випуск:

В.І. Луговий,
перший віце-президент НАПН України

О.М. Топузов
віце-президент НАПН України

ЗМІСТ

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

Загальноакадемічна	4
Монографії	5
Концепції	17
Препринти (аналітичні матеріали)	18
Збірники наукових праць	21

ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНА ПРОДУКЦІЯ

Посібники	23
Методичні рекомендації	41

НАВЧАЛЬНА ПРОДУКЦІЯ

Навчальні програми	55
Підручники	66
Посібники	67

ДОВІДКОВА ПРОДУКЦІЯ

Довідники, бібліографічні покажчики, інформаційні та довідкові бюлетені	76
Словники, енциклопедії	85

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

ЗАГАЛЬНОАКАДЕМІЧНА

Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (українською та англійською мовами)

За заг. ред. В.Г. Кременя

Традиційно Національна академія педагогічних наук України узагальнює найважливіші результати здійснених наукових досліджень, вивчення й аналізу вітчизняної освітньої практики у формі монографічної праці аналітико-прогностичного характеру, яка об'єктивно висвітлює здобутки освітньої системи країни протягом певного періоду, виокремлює ще не вирішені проблеми і окреслює науково обґрунтовані шляхи їх розв'язання. Монографія є важливою аналітичною науковою працею, яка повною мірою відображає сучасний стан і основні тенденції розвитку національної освіти за 30-річний період незалежності України.

Видання містить результати досліджень провідних вчених різних наукових установ НАПН України і педагогів-практиків: визначено актуальні проблеми освіти, виокремлено причини їх виникнення та обґрунтовано шляхи подолання, зазначено провідні аспекти європейської інтеграції й науково-методичного супроводу розвитку освітньої галузі, запропоновано науково-обґрунтовані шляхи модернізації вітчизняної освіти в умовах глобалізації, європейської інтеграції, інноваційного розвитку та національної самоідентифікації.

Розділи монографії присвячені осмисленню розвитку і сучасному стану всіх ланок і форм системи освіти України: освіти дітей раннього та дошкільного віку, повної загальної середньої, спеціальної, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої і вищої освіти. Крім того, розкрито аспекти виховання активних і відповідальних громадян-патріотів, цифровізації освіти, психологічного супроводу освіти, визначено умови ефективної діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників, та особливостей освіти дорослих в Україні як невід'ємної складової освіти продовж життя.

Матеріали монографії будуть корисними для законодавців, державних управлінців, керівників закладів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників та для широкої громадськості, всіх тих, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її науково-методичний супровід та прагне підвищення конкурентоздатності національної освіти в контексті цивілізаційних змін.

Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), О.М. Топузов (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 384 с. (До 30-річчя незалежності України). <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua> ; <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-en>

Енциклопедія освіти, 2-ге вид.

Гол. ред. В.Г. Кремень

Енциклопедія освіти – довідкове видання, в якому міститься близько 1,5 тис. статей, що висвітлюють проблеми історії, теорії та практики української освіти, поняттєво-термінологічні засади педагогічної й психологічної наук; сучасні освітні парадигми та концепції; освітній процес у закладах освіти різних рівнів і типів, особливості зарубіжних систем освіти; персоніфіковану інформацію про педагогів і громадських діячів, котрі сприяли розвитку освіти в Україні; інформацію про суміжні галузі науки, що мають вагоме значення для становлення інноваційної людини, формування конкурентоспроможного людського капіталу.

Видання адресоване вченим, учителям, викладачам, вихователям закладів освіти різних рівнів, психологам, соціальним працівникам, управлінцям, здобувачам освіти, батькам, широкому загалу українського суспільства, міжнародної спільноти, української діаспори, усім, хто цікавиться питаннями навчання, виховання і розвитку особистості.

Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В.Г. Кремень; заст. гол. ред. В.І. Луговий, О.М. Топузов; відп. наук. секр. С.О. Сисоєва; редкол.: О.І. Ляшенко, С.Д. Максименко, Н.Г. Ничкало, П.Ю. Саух, Л.Д. Березівська, І.Д. Бех, В.Ю. Биков, М.С. Гальченко, В.В. Засенко, С.А. Калашнікова, М.О. Кириченко, Л.Б. Лук'янова, В.Г. Панок, В.О. Радкевич, О.Я. Савченко, М.М. Слюсаревський, О.В. Сухомлинська]: 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

МОНОГРАФІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія

Топузов О.М.

Монографія присвячена важливим питанням методології, теорії, методики і практики освітнього партнерства в закладах загальної середньої освіти і є однією з перших робіт такого виду, де розглянуто феномен освітнього партнерства на теоретико-методологічному рівні. У монографії розкрито сутність освітнього партнерства, схарактеризовано його як об'єкт педагогічного дослідження. Визначено перспективи розвитку освітнього партнерства як наукової теорії і навчальної дисципліни, закономірності та принципи його здійснення. Запропоновано шляхи реалізації освітнього партнерства закладу загальної середньої як чинника модернізації змісту повної загальної середньої освіти, використання його можливостей у формуванні ключових компетентностей учнів.

Високий рівень партнерської взаємодії дає змогу сформувати та підтримувати сучасне освітнє середовище, залучити додаткові інтелектуальні,

організаційні, матеріальні ресурси як умову ефективного функціонування Нової української школи

Книга буде однаково корисною для педагогічних працівників закладів освіти різних рівнів, працівників органів державного управління освітою, методистів, науковців, а також усіх, хто переймається проблемами ефективності вітчизняної загальної середньої освіти.

Топузов О.М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія / О.М. Топузов. Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. 160 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-603-2-2021-160>

Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї

Локшина О.І., Джурило А.П., Глушко О.З., Кравченко С.М., Нікольська Н.В., Тименко М.М., Шпарик О.М.

Монографію присвячено проблемі трансформацій в освіті в аспектах в країнах ЄС, США та КНР. Авторами обґрунтовано сутність тенденції як наукової категорії педагогічної компаративістики, так і феномену, який характеризує розвиток освіти; розкрито стратегічні орієнтири міжнародних організацій щодо розвитку освіти; виявлено тенденції розвитку шкільної освіти в країнах зарубіжжя (ФРН, Республіці Польща, Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії, США, КНР); окреслено перспективи використання зарубіжного досвіду в Україні.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників закладів освіти, учителів, викладачів і студентів закладів вищої освіти.

Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : монографія / О.І. Локшина, А.П. Джурило, О.З. Глушко, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик ; за заг. ред. О.І. Локшиної. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 257 с. URL : <https://bit.ly/356C8GD>

Організаційно-педагогічні засади функціонування опорних закладів освіти в умовах децентралізації

Калініна Л.М., Онаць О.М., Лісова Н.В., Малихін О.В., Арістова Н.О., Топузов М.О., Калініна Г.М., Малюга М.М.

У монографії науково обґрунтовано організаційно-педагогічні засади створення опорних закладів освіти та розвитку їх мережі в умовах децентралізації; представлено виявлені та визначені тенденції децентралізації в освіті; розкрито специфіку управлінської діяльності та розвиток професійної компетентності керівника як ключової фігури опорного закладу освіти, освітнього менеджера і лідера; зміст і структуру професійної суб'єктності освітніх менеджерів.

Висвітлено теоретико-методологічні засади багатовекторного людиноцентристського розвитку опорного закладу освіти та його моделювання як складно організованої системи на довірчих засадах; представлено концептуальну модель багатовекторного людиноцентристського розвитку опорного закладу освіти як складно організованої соціокультурної системи;

обґрунтовано і розкрито факторно-критеріальний підхід до оцінювання розвитку опорного закладу освіти в умовах децентралізації та представлено факторно-критеріальну модель оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління опорною школою.

Монографія може бути використана при проведенні наукових досліджень та у практичній діяльності керівників опорних закладів освіти, філій, закладів освіти різних типів, керівників, педагогічних працівників на курсах підвищення кваліфікації керівників закладів освіти та педагогів, навчанні магістрів за спеціальністю «Управління навчальним закладом».

Організаційно-педагогічні засади функціонування опорних закладів освіти в умовах децентралізації : монографія / Л.М. Калініна, О.М. Онаць, Н.В. Лісова, О.В. Малихін, Н.О. Арістова, М.О. Топузов, Г.М. Калініна, М.М. Малюга ; за заг. ред. Л.М. Калініної [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 256 с. URL : <https://bit.ly/3HhRvJd>

Технології профільного навчання

Васьківська Г.О., Косянчук С.В., Кизенко В.І., Барановська О.В., Шелестова Л.В., Кравчук О.П.

Монографію присвячено актуальним питанням, що стосуються технологій профільного навчання. Основну увагу зосереджено на дидактичній сутності педагогічних технологій в умовах профільного навчання; суб'єкт-суб'єктній взаємодії; соціалізації та самовизначенні здобувачів профільної освіти; реалізації технологій профільного навчання за окремими спрямуваннями; розвитку творчих здібностей старшокласників в умовах профільного навчання; психолого-педагогічній основі як обов'язковій умові реалізації інформаційно-комунікаційних технологій профільного навчання в епоху діджиталізації.

Для науковців, аспірантів, магістрантів, викладачів і студентів закладів вищої освіти, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, усіх тих, хто причетний до освітньої галузі

Технології профільного навчання : монографія / [авт. кол.: Г.О. Васьківська, С.В. Косянчук, В.І. Кизенко, О.В. Барановська, Л.В. Шелестова, О.П. Кравчук] ; за наук. ред. Г.О. Васьківської [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 304 с. URL : <https://bit.ly/3shgbgN>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців соціономічних професій

Коқун О.М., Клименко В.В., Корніяка О.М. та ін.

У монографії обґрунтовано провідні теоретико-методологічні засади дослідження професійної життєстійкості особистості. Зокрема, здійснено всебічний теоретичний аналіз феномену життєстійкості як напряму сучасних

психологічних досліджень, обґрунтовано зміст та визначення поняття професійної життєстійкості, викладено сучасні психофізіологічні основи професійного самоздійснення особистості.

В емпіричній частині монографії викладено психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців соціономічних професій, що стали основним підсумком досліджень за участю 1066 фахівців. Висвітлено та проаналізовано загальні закономірності професійної життєстійкості фахівців соціономічних професій, спільні та відмітні особливості професійної життєстійкості фахівців різних професій, а також докладно розглянуто психофізіологічні закономірності професійної життєстійкості топ-менеджерів комерційних організацій, викладачів коледжу, викладачів закладів вищої освіти, вчителів вищої категорії, журналістів, вихователів дитячих закладів дошкільної освіти, працівників профспілкових організацій, науковців вищої кваліфікації гуманітарного профілю та спортивних тренерів. Завершують монографію основні положення концепції психофізіологічних основ життєстійкості фахівців соціономічних професій.

Упровадження монографії сприятиме збільшенню продуктивності трудового потенціалу нашої країни через підвищення загальної та професійної життєстійкості фахівців соціономічних професій.

Для науковців у галузі психології особистості, психології праці, психофізіології, психодіагностики, практичних психологів, викладачів, керівників установ та організацій, аспірантів.

Психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців соціономічних професій: монографія / О.М. Кокун, В.В. Клименко, О.М. Корніяка та ін.; за ред. О.М. Кокуна. [Електронне видання]. Київ – Львів: Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 236 с. URL : <https://bit.ly/3sjavTD>

Самодетермінація психологічного благополуччя особистості

Сердюк Л.З., Данилюк І.В., Турбан В.В. та ін.

У монографії висвітлено результати теоретичних та емпіричних досліджень психологічних основ самодетермінації психологічного благополуччя особистості. Представлено емпіричний матеріал виявлення закономірностей, чинників та предикторів якості життя, задоволеності життям та психологічного благополуччя особистості, що сприятиме розвитку її потенціалу, життєвих цілей, перспектив, позитивного самоствавлення, віри в свої можливості, усвідомленості життєвого шляху. Практичним аспектом дослідження є виявлення внутрішніх ресурсів психологічного благополуччя особистості, що криються в осмисленні резервів повноцінної реалізації в теперішньому та можливості розвитку своїх самодетермінаційних здібностей в майбутньому.

Інноваційний характер викладених наукових результатів, на основі розуміння механізмів переходу можливості у дійсність, відкриває широкі перспективи до подальшого їх втілення з отриманням вираженого позитивного соціально значущого ефекту, що полягає в сприянні якості життя, задоволеності

життям, психологічному благополуччю особистості та її самореалізації

Впровадження отриманих результатів сприятиме особистісній самореалізації молоді, зміцненню її психічного та фізичного здоров'я, підвищенню інтелектуального потенціалу української нації.

Монографія адресована науковцям, які займаються проблемами саморозвитку, самореалізації, особистісної автономії, самодетермінації, психологічного благополуччя, життєстійкості особистості, психологам, психотерапевтам, керівникам організацій, педагогічним працівникам закладів освіти, аспірантам, студентам.

Самодетермінація психологічного благополуччя особистості : монографія / Л.З. Сердюк, І.В. Данилюк, В.В. Турбан, О.І. Пенькова, Н.Д. Володарська [та ін.]; за ред. Л.З. Сердюк. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 236 с. URL : <https://bit.ly/3hhgwd7>

Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта

Моляко В.О., Біла І.М., Ваганова Н.А., Гулько Ю.А., Латиш Н.М., Завгородня О.В., Третяк Т.М., Шепельова М.В.

У монографії подано результати дослідження проблем функціонування творчого мислення, когнітивного конструювання образів з врахуванням специфіки сучасного інформаційного середовища, яке суттєво впливає на розумові процеси на різних вікових рівнях (дошкільники, молодші школярі, старшокласники, студенти).

Упровадження монографії сприятиме підвищенню рівня творчого мислення дошкільників, школярів та студентів в інформаційно-віртуальному просторі з метою формування психологічної готовності до розв'язування творчих задач.

Робота розрахована на зацікавлене сприйняття науковцями-психологами, практичними психологами, які працюють у галузі освіти, організаціях та підприємствах, керівниками та методистами відділів освіти, викладачами, які здійснюють професійну підготовку фахівців, вихователями закладів дошкільної освіти.

Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта : монографія / В.О. Моляко, Ю.А. Гулько, Н.А. Ваганова [та ін.]; за ред. В.О. Моляко. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 194 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728332/>

Психологічні механізми становлення суб'єктності дорослих у віртуальному просторі

Смульсон М.Л., Дітюк П.П., Коваленко-Кобилянська І.Г., Назар М.М., Мещеряков Д.С.

У монографії викладено концепцію психологічних механізмів становлення суб'єктності дорослих у віртуальному просторі, а також результати відповідного теоретико-експериментального дослідження.

Визначено концептуальні засади проєктування та психологічного аналізу функціонування інтернет-ресурсів, спрямованих на становлення суб'єктності дорослих, в умовах групового дистанційного навчання та соціальних мереж. Показано особливості психологічних механізмів становлення професійної суб'єктності і специфіку становлення суб'єктності в старості.

Упровадження монографії сприятиме розвитку суб'єктності та інтелекту дорослих і літніх громадян України засобами віртуального простору, а також вирішенню психолого-педагогічних проблем цифровізації освіти дорослих.

Для науковців і практиків – психологів, педагогів, фахівців різних галузей, які зацікавлені в осмисленні та активному освоєнні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Психологічні механізми становлення суб'єктності дорослих у віртуальному просторі : монографія / М.Л. Смульсон, П.П. Дітюк, І.Г. Коваленко-Кобилянська, Д.С. Мещераков, М.М. Назар [та ін.]; за ред. М.Л. Смульсон. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 180 с. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728329>

Еколого-психологічні детермінанти суб'єктивного благополуччя особистості

Швалб Ю.М., Вернік О.Л., Вовчик-Блакитна О.О., Кирпенко Т.М., Павленко О.В., Рудоміно-Дусятська О.В.

У монографії висвітлено питання еколого-психологічної детермінації суб'єктивного благополуччя особистості на основі визначених концептуальних положень, теоретичної моделі та отриманого емпіричного матеріалу.

Впровадження монографії сприятиме подальшому розвитку теоретичних проблем екологічної психології, втіленню технологій виховання особистості, яка реалізує принципи екологічності у своєму повсякденному житті.

Монографія адресована викладачам закладів вищої освіти, екологам, практичним психологам, науковцям-психологам, вчителям, студентам, керівникам установ та організацій, аспірантам.

Еколого-психологічні детермінанти суб'єктивного благополуччя особистості : монографія / Ю.М. Швалб, О.Л. Вернік, О.О. Вовчик-Блакитна, Т.М. Кирпенко, О.В. Павленко, О.В. Рудоміно-Дусятська; за ред. Ю.М. Швалба. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 234 с. URL : <https://bit.ly/3pcsnxk>

Соціально-психологічні закономірності економічного самовизначення молоді в умовах суспільних змін

Дембицька Н.М., Зубіашвілі І.К., Лавренко О.В., Мельничук Т.І.

У колективній монографії висвітлено результати теоретичних та емпіричних досліджень соціально-психологічного змісту, психологічних закономірностей та чинників розвитку економічного самовизначення особистості в період від підліткового до раннього дорослого віку. Спираючись на досягнення вітчизняної та зарубіжної науки в галузі психології, філософії,

культурології, педагогіки, автори розробили структурно-цільову модель економічного самовизначення особистості, яка може використовуватись в практиці економічного виховання молоді.

Впровадження цих розробок дозволить запобігти дії стихійних факторів та сприяти цілеспрямованому становленню тих соціально-психологічних якостей молоді, які забезпечать її гармонійну інтеграцію в сучасні ринкові відносини.

Монографія адресована викладачам психології закладів вищої освіти, докторантам, аспірантам, студентам, працівникам у галузі практичної психології, науковцям- психологам, іншим фахівцям, що ведуть науковий пошук у галузі соціальної психології, психології соціалізації особистості, розробляють проблеми економічної культури особистості, її становлення в онтогенезі в різних соціально- економічних умовах.

Соціально-психологічні закономірності економічного самовизначення молоді в умовах суспільних змін : монографія / Н.М. Дембицька та ін.; за ред. Н.М. Дембицької, О.В. Лавренко. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 212 с. URL : <https://bit.ly/3hezGAi>

**Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості
Карамушка Л.М., Креденцер О.В., Терещенко К.В. та ін.**

У колективній монографії представлено результати дослідження проблеми психолого-організаційних детермінант забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості.

Визначено теоретико-методологічні засади дослідження. Проаналізовано сутність психологічного здоров'я, визначено особливості психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій та обґрунтовано умови та програми його забезпечення, зокрема, в умовах пандемії, пов'язаної з COVID-19. Побудовано концептуальну модель дослідження психолого-організаційних детермінант забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій. Розроблено дизайн емпіричного дослідження.

Впровадження монографії сприятиме вдосконаленню системи забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості на основі психолого-організаційних детермінант, підвищення ефективності діяльності персоналу освітніх організацій та освітніх організацій в цілому, підвищення рівня задоволення потреб всіх учасників освітнього процесу, підвищення якості освіти.

Монографію розраховано на керівників та працівників організацій, організаційних психологів, викладачів та слухачів інститутів післядипломної освіти, науковців, а також усіх, хто цікавиться проблемами забезпечення психологічного здоров'я персоналу організацій в умовах соціальної напруженості.

Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості :

монографія / Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко [та ін.] ; за ред. Л.М. Карамушки. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 278 с. URL : <https://bit.ly/3Hi8v1Z>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя. Кучерявий О.Г.

У монографії з аксіо-акмеологічних, синергетичних, аксіо-культурних, цілісно-системних, особистісно-діяльнісних і компетентнісних позицій розв'язано проблему цілісності акмеологічного розвитку вчителя – особистісного, професійного і професійно-культурного. Розкрито структуру, ціннісно-змістовий і соціально-перетворювальний потенціал національного феномену професійно-педагогічної культури як головної детермінанти кар'єрного зростання педагога. Висвітлено оптимальний парадигмальний підхід, концептуальну платформу і структуру багаторівневої моделі його цілісного поступу. Схарактеризовано побудовану систему загальних і специфічних принципів регуляції саморуху вчителя до вершин професійної зрілості.

Для вчителів-практиків, викладачів і студентів педагогічних університетів, менеджерів і слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, різних категорій наукових працівників і аспірантів.

Кучерявий О.Г. Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 279 с.

Інститут проблем виховання НАПН України

Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів

Васильєва С.А., Гавриш Н.В., Рагозіна В.В.

У монографії теоретично обґрунтовано закономірності та принципи виховання дітей раннього віку; експериментально перевірено зміст, форми та методи; науково-методичне забезпечення процесу виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів. Розділи монографії репрезентують теоретико-методичні засади виховання дитини раннього віку, критеріально-діагностичний комплекс та результати констатувального обстеження й розкривають організаційно-педагогічні умови здійснення освітньо-виховного процесу в групах раннього віку. В аналітичних матеріалах представлено нормативну базу, навчально-методичне забезпечення, особливості організації, специфіку проведення тих чи інших видів діяльності та схарактеризовано освітнє середовище в різних типах закладів дошкільної освіти

– усі фактори, що створюють умови для розвитку дитини в ранньому віці. Соціальний ефект, який очікується від упровадження наукового дослідження, полягає у підвищенні якості освіти і виховання дітей у групах раннього віку, що становить міцне підґрунтя освіти дітей на подальших рівнях освіти.

Адресовано науковцям, викладачам закладів вищої освіти, аспірантам, студентам спеціальності «Дошкільна освіта», батькам дітей дошкільного віку.

Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів : монографія / С.А. Васильєва, Н.В. Гавриш, В.В. Рагозіна ; за наук. ред. Н.В. Гавриш. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 226 с.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Соціальне прогнозування: від Платона до Фукуями

Гнатенко П.І.

Монографію присвячено важливій і актуальній проблемі – соціального прогнозування. Наскільки ці прогнози були актуальними і реалістичними в процесі історичного розвитку? Щоб відповісти на це питання, проаналізовано вчення мислителів минулого. Античність представлена вченнями Платона і Аристотеля, епоха відродження – Т. Мора і Т. Компанелли, ХІХ ст. – комуністичною утопією К. Маркса в контексті його вчення про природу людини, ХХ – початок ХХІ ст. – ученням відомого футуролога Ф. Фукуями.

Для викладачів у галузі філософії, соціології, студентів, філософських, соціологічних, політологічних, соціальних працівників та широкого кола читачів, які цікавляться проблемами гуманітарного знання.

Гнатенко П.І. Соціальне прогнозування: від Платона до Фукуями : монографія. Київ : «Наукова думка», 2021. 170 с.

Соціальна психологія власності

Губеладзе І.Г.

Монографію присвячено вивченню психологічних особливостей реалізації почуття власності в соціальних практиках. Представлено основні положення адаптивно-конструювальної концепції реалізації почуття власності в соціальних практиках. Наведено результати досліджень соціальних репрезентацій власності в уявленнях українців. Визначено соціальні практики, в яких реалізовується почуття власності. Описано мотиви, типи, етапи, механізми та закономірності реалізації почуття власності в соціальних практиках. Запропоновано засоби гармонізації почуття власності в сучасному суспільстві.

Упровадження представлених у монографії напрацювань сприятиме гармонізації стосунків власності в різних сферах життєдіяльності та вимірах психологічного простору людини. Вони стануть основою для розроблення рекомендацій щодо подолання негативного досвіду колективної власності та актуалізації позитивних наслідків індивідуального володіння, що сприятиме

усвідомленню громадянами України себе як ефективних господарів свого дому, своєї країни та свого життя, забезпечать можливість прогнозів розвитку як особистості, так і спільноти та суспільства загалом; дістануть реалізацію в практичній діяльності фахівців психологічного профілю під час викладання соціальної, економічної, політичної психології, психології особистості та соціальної роботи.

Адресовано фахівцям із соціальної, економічної та політичної психології, викладачам та студентам закладів вищої освіти, психологам, які працюють у сфері стосунків власності.

Губеладзе І.Г. Соціальна психологія власності : монографія. Київ : Талком, 2021. 406 с.

Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід Татенко В.О.

Монографію присвячено проблемі становлення спільноти нацією. Головна мета дослідження полягала в розробленні теоретичних і методологічних засад соціально-психологічного дослідження процесу націєтворення з позицій суб'єктно-вчинкового підходу як альтернативи об'єктно-поведінковому підходу. Основним засобом досягнення зазначеної мети слугувала авторська соціально-психологічна концептуальна модель процесу націєтворення, розроблення якої спиралося на наукові уявлення про його функціональну структуру, про велику соціальну групу як суб'єкта діяльності і систему соціально-психологічних механізмів міжіндивідуальної та міжгрупової комунікації. Підтверджено доцільність застосування суб'єктно-вчинкового підходу в дослідженні соціально-психологічних явищ, зокрема процесу націєтворення.

Практичне значення дослідження, результати якого представлено в монографії, полягає в розробленні загального соціально-психологічного алгоритму організації діяльності колективного суб'єкта націєтворення, що може бути використано в процесі створення і реалізації проєктів національного будівництва.

Адресовано розробникам національної політики, дослідникам, викладачам і студентам закладів вищої освіти.

Татенко В.О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід : монографія. Вид. 2-ге, доповн. Кропивницький : Імекс-ЛТД. 2021. 142 с. URL : <https://bit.ly/36HdBbv>

Психологія посттравматичного зростання Климчук В.О.

У монографії представлено аналіз феномену та охоплено низку контекстів від історії вивчення явища посттравматичного зростання до перспектив досліджень. Наведено результати дослідження посттравматичного зростання під час пандемії COVID-19, представлено рекомендації щодо підтримки зростання на робочому місці, принципи фасилітації

посттравматичного зростання.

Упровадження результатів дослідження сприятиме розширенню науково-методичних уявлень та практичного інструментарію фахівців, які працюють із посттравматичною симптоматикою та зацікавлені у фасилітації посттравматичного зростання, відновленні постраждалих внаслідок травматичних подій. Напрацювання можуть бути застосовані корпоративними організаціями для створення екологічних умов на робочих місцях; медичними закладами для забезпечення посттравматичного зростання після коронавірусної хвороби; державними та громадськими центрами для роботи з віддаленими наслідками Голодомору.

Адресовано науковцям, викладачам, студентам психологічних спеціальностей, аспірантам та всім, хто цікавиться проблемами сучасної психології.

Климчук В.О. Психологія посттравматичного зростання : монографія. 2-ге вид., доповн. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 158 с.

Проблемна взаємодія в групах: феноменологія, чинники, профілактика

Чорна Л.Г., Горностай П.П., Яремчук О.В., Вус В.І., Коробанова О.Л., Плетка О.Т.

У монографії розширено психологічні уявлення про складні соціальні ситуації, розроблено їх класифікацію відповідно до особливостей сприйняття ситуацій членами груп та феноменології групової взаємодії. Визначено чинники, тенденції і закономірності проблемної взаємодії соціальних суб'єктів у ситуаціях групової напруженості, стресу та фрустрованості, конфлікту, кризи та колективної травми. Розкрито ресурсний та деструктивний вплив групової феноменології на перебіг взаємодії в ситуаціях актуалізації історичної пам'яті, гібридної війни Росії проти України, вимушеної міграції, соціальних трансформацій, медичної реформи, пандемії COVID-19. Представлено засоби психологічної допомоги соціальним суб'єктам у складних ситуаціях.

Упровадження монографії сприятиме підвищенню професійної компетентності науковців, викладачів, інших фахівців, які розробляють питання групової взаємодії або ж готують навчальні курси з цієї теми, а також слугуватиме суспільним цілям запобігання проблемній взаємодії в групах.

Адресовано науковцям, які розробляють проблеми соціальної психології та суміжних з нею галузей науки; аспірантам і студентам, психологам, викладачам психологічних дисциплін закладів освіти, психологічним службам, керівникам органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, професійним психологічним асоціаціям та волонтерським організаціям.

Проблемна взаємодія в групах: феноменологія, чинники, профілактика : монографія / Л.Г. Чорна, П.П. Горностай, О.В. Яремчук, В.І. Вус, О.Л. Коробанова, О.Т. Плетка ; за ред. Л.Г. Чорної. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 126 с.

Історична психологія: націєтворчий потенціал Яремчук О.В.

У монографії уточнено та розвинуто уявлення про структуру та функції націєтворення на основі історичної пам'яті та принципу мультикультурності, що відобразилось у комплексній структурно-функціональній моделі націєтворчого та конфліктологічного потенціалу історичної психології в умовах мультикультурності. Історична психологія в розробленій моделі постає і як наукова парадигма, спільнота вчених, колективний суб'єкт націєтворення, і як даність, що відбиває соціально-психологічні особливості історичного досвіду етнокультурних спільнот, які вибудовують націю. Теоретично обґрунтовано необхідність формування нової якості культурної ідентичності на основі індивідуального мультикультуралізму як умови діалогу культур у процесі націєтворення, а також необхідність розроблення відповідних соціально-психологічних технологій.

Упровадження монографії сприятиме формуванню нової якості культурної ідентичності на основі індивідуального мультикультуралізму як умови діалогу культур у процесі націєтворення.

Адресовано науковцям та студентам, що цікавляться проблематикою націєтворення.

Яремчук О.В. Історична психологія: націєтворчий потенціал : монографія. 2-ге вид., перероб, доповн. Кам'янець-Подільський : Друк. Рута, 2021. 152 с.

Ставлення молоді до здоров'я: соціально-психологічні аспекти Каніболоцька М.С.

У монографії представлено результати дослідження ставлення до здоров'я молоді з різним економічним статусом, узагальнено сучасні психологічні концепції трактування здоров'я та ставлення до нього, у соціально-психологічному ракурсі обґрунтовано поняття «економічний статус». Виявлено та описано специфіку ставлення до здоров'я молоді з низьким і високим економічним статусом. Запропоновано авторський комплекс вправ з коригування прояву виявлених соціально-психологічних особливостей ставлення до здоров'я молоді з низьким і високим економічним статусом.

Адресовано науковцям-психологам, практичним психологам, соціальним педагогам, викладачам психології, валеології, студентам соціально-гуманітарних спеціальностей, а також усім, хто цікавиться темою збереження здоров'я.

Каніболоцька М.С. Ставлення молоді до здоров'я: соціально-психологічні аспекти : монографія. Запоріжжя : Просвіта, 2021. 158 с.

КОНЦЕПЦІЇ

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Концепція підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих

Лук'янова Л.Б.

У науковій праці відображено концепцію підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих. Концепція містить такі складові: загальні положення; основні терміни і поняття; загальні особливості підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих; принципи, мету й завдання підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих; основні проблеми щодо підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих та шляхи і способи їх розв'язання; механізми та очікувані результати реалізації Концепції; соціальні ефекти щодо впровадження Концепції, моніторингові заходи щодо визначення її ефективності.

Упровадження Концепції сприятиме створенню системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічного персоналу у сфері освіти і навчання дорослих як складової сучасної цілісної національної системи освіти дорослого населення на основі інтеграції її формальної, неформальної та інформальної складових.

Концепцію адресовано менеджерам освіти, педагогічному персоналу закладів формальної і неформальної освіти дорослих, фахівцям у сфері освіти дорослих, представникам громадських організацій, науковцям.

Лук'янова Л.Б. Концепція підготовки педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих. Київ : ПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 32 с.

Концепція діяльності університетів третього віку в Україні

Лук'янова Л.Б.

У Концепції схарактеризовано сутність міжнародної політики стосовно осіб похилого віку та обґрунтовано актуальність освіти людей третього віку в Україні. Розкрито зміст вітчизняного законодавчого забезпечення освіти літніх осіб, визначено її мету, завдання і функції. Висвітлено теоретичні основи діяльності Університетів третього віку як соціокультурних осередків, створених для літніх людей з метою реалізації принципу навчання впродовж життя та розширення їх світогляду задля адаптації й урізноманітнення життя у постпрофесійний період, а також визначено сукупність принципів та психолого-фізіологічні особливостей осіб похилого віку, які впливають на ефективність їх навчання. Обґрунтовано основні види компетентностей, необхідних педагогічному персоналу університетів третього віку.

Матеріали, викладені у Концепції, мають теоретичне та практичне значення для управлінців, науковців, науково-педагогічних працівників, працівників соціальної сфери, широкого кола осіб, які працюють з літніми людьми.

Лук'янова Л.Б. Концепція діяльності університетів третього віку в Україні. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка». 2021. 50 с.

Положення про університет третього віку

Аніщенко О.В.

У виданні обґрунтовано доцільність створення університетів третього віку як осередків особистісного й професійного розвитку осіб старшого віку. Викладено основні терміни і поняття, загальні положення, мету й завдання діяльності університетів третього віку. Охарактеризовано організаційно-правові засади діяльності, особливості організації освітнього процесу. Викладено особливості керівництва університетів третього віку, його кадрового забезпечення. Окреслено прикінцеві положення.

Для громадських активістів і діячів, менеджерів освіти, педагогічного персоналу закладів формальної і неформальної освіти, науковців, широкої громадськості, фахівців у сфері освіти дорослих.

Аніщенко О.В. Положення про університет третього віку. Київ : ППОД імені Івана Зязюна НАПН України. 2021.

ПРЕПРИНТИ (АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ)

Інститут вищої освіти НАПН України

Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»

Луговий В., Драч І., Петроє О., Зінченко В., Мелков Ю., Жилиєв І., Регейло І., Базелюк Н., Камишин В.

У препринті на підставі системного осмислення теоретичних засад підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» розкрито провідні тенденції та основні наукові підходи до розв'язання таких проблем як: загальне і особливе в інтеграції освітньої і дослідницької діяльності університетів в умовах відкритої науки; політика і процедури імплементації концепції «Відкрита наука» в університетах; теоретичні основи підвищення відповідальності дослідницької діяльності університетів; інструментарій «відкритої науки» як механізм трансформації дослідницької діяльності університетів задля досягнення цілей стійкого розвитку; демократизація наукової діяльності як засіб підвищення дослідницької спроможності університетів України: ціннісні виміри; формування правового та економічного забезпечення дослідницької діяльності закладів вищої освіти; оцінювання дослідницької діяльності та публікаційної активності університетів; розвиток університетської дослідницької інфраструктури.

Аналітичні матеріали адресовано представникам університетської

спільноти, науковим і науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, академічним, науково-дослідним організаціям та установам, фінансовим структурам, громадськості, а також публічним службовцям різних гілок і рівнів влади, що опікуються науковою і науково-технічною діяльністю та вищою освітою в Україні.

Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: препринт (аналітичні матеріали) / В. Луговий, І. Драч, О. Петроє, В. Зінченко, Ю. Мєлков, І. Жиляєв, І. Регейло, Н. Базелюк, В. Камішин; за ред. В. Лугового, О. Петроє. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2021. 206 с. URL : <https://bit.ly/3ICjKE5>

Теоретичні основи реалізації соціальної відповідальності університетів

Власова І., Калашнікова С., Оржель О., Рябченко В., Трима К., Червона Л.

Видання підготовлено авторським колективом Відділу взаємодії університетів та суспільства Інституту вищої освіти НАПН України за результатами виконання першого етапу наукового дослідження «Політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України».

Препринт (аналітичні матеріали) спрямований на визначення й обґрунтування теоретичних основ реалізації соціальної відповідальності університетів. Здійснено аналіз наявних концепцій і поглядів на соціальну відповідальність університетів. Запропоновано теорію університетської соціальної відповідальності на основі трикутника знань та відповідно до цієї теорії визначено поняття соціальної університетської відповідальності. Актуалізовано соціальну відповідальність університетів у контексті сталого розвитку. Запропоновано й інтерпретовано моделі, які відображають взаємодію університетів і суспільства у вимірах сталого розвитку. Проаналізовано провідні міжнародні університетські рейтинги на предмет вимірювання показників університетської соціальної відповідальності та її фінансового забезпечення. Ідентифіковано тенденцію зростання соціальної відповідальності університетів у процесі сталого інвестування. Засвідчено тенденцію до поглиблення взаємодії університетів і громадських організацій у контексті соціальної відповідальності.

Публікація буде корисною для здобувачів, викладачів, дослідників вищої освіти, інших осіб, зацікавлених у модернізації вищої освіти, посиленні соціальної ролі університетів, залученні громадянського суспільства до реалізації структурних реформ, глибинних структурних трансформацій в Україні.

Теоретичні основи реалізації соціальної відповідальності університетів : препринт (аналітичні матеріали) / І. Власова, С. Калашнікова, О. Оржель, В. Рябченко, К. Трима, Л. Червона. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2021. 161 с. URL : <https://bit.ly/35m6Njj>

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів

Скиба Ю., Чорнойван Г., Жабенко О., Ярошенко О., Отич О., Мельник С.

Аналітичні матеріали (препринт) присвячено проблемі розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України в контексті розширення інституційної автономії. Авторами на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної практики розкрито вітчизняні здобутки і проблеми, також окреслено прогресивні ідеї зарубіжного досвіду у розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів.

Упровадження аналітичних матеріалів (препринту) сприятиме залученню розробників освітньої політики, керівників закладів вищої освіти, науковців, науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти до теоретичних основ розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України з метою розроблення стратегій розвитку університетів, підвищення їх рейтингу та конкурентоспроможності в Європейському просторі вищої освіти.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників закладів вищої освіти, науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти.

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів: препринт (аналітичні матеріали) (II частина) / авт. кол.: Ю. Скиба, Г. Чорнойван, О. Жабенко, О. Ярошенко, О. Отич, С. Мельник; за ред. Ю. Скиби. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2021. 122 с. URL: <https://bit.ly/35FhE7J>

Теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах в контексті євроінтеграції

Базелюк О., Вітренко Ю., Воробйова О., Ворона В., Дебич М., Паламарчук О., Слюсаренко О., Таланова Ж.

Препринт присвячено аналізу напрацювань вітчизняних і зарубіжних учених, міжнародних документів щодо ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті забезпечення та удосконалення якості вищої освіти. У роботі представлено узагальнення результатів вітчизняних і зарубіжних досліджень щодо реалізації та оцінювання освітньої діяльності в закладах вищої освіти, виявлено теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах в контексті євроінтеграції.

Упровадження препринту сприятиме обізнаності розробників освітньої політики, дослідників, керівників, викладачів, аспірантів і студентів закладів вищої освіти щодо теоретичних засад ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті забезпечення та удосконалення якості вищої освіти, подальшому розвитку методології проведення порівняльних досліджень з освітніх наук в Україні.

Для розробників освітньої політики, дослідників, керівників, викладачів, аспірантів і студентів закладів вищої освіти.

Теоретичні основи політики та механізмів забезпечення ефективності

освітньої діяльності в університетах в контексті євроінтеграції: препринт (аналітичні матеріали) / О. Базелюк, Ю. Вітренко, О. Воробйова, В. Ворона, М. Дебич, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова; за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2021. 192 с. URL: <https://bit.ly/35hzJJn>

ЗБІРНИКИ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Наукові студії із соціальної та політичної психології

Ред. рада: М.М. Слюсаревський (голова), В.Г. Кремень, С.Д. Максименко, Т.М. Титаренко

У збірнику висвітлено актуальні напрацювання в галузі теорії і практики соціальної та політичної психології. Обговорено питання колективної інтуїції та прогностичного потенціалу соціально-психологічних досліджень, проаналізовано вплив пандемії COVID-19 і карантинних обмежень на психологічне благополуччя особистості, соціальну згуртованість та довіру, переживання приватності, організацію волонтерських заходів психологічної підтримки. Досліджено чинники розвитку громадянських компетентностей та громадянської ідентичності українців, проблеми феноменології групової взаємодії та готовності громади до надзвичайних ситуацій. Розглянуто ризики кіберсоціалізації, медіатехнології підтримки дискримінованих осіб, інструментарій вимірювання толерантності до невизначеності. Запропоновано інноваційні підходи до організації освітнього процесу.

Адресовано соціальним і політичним психологам, фахівцям із суміжних наук, викладачам, аспірантам і студентам.

Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей. 2021. Вип. 47(50). DOI: [https://doi.org/10.33120/ssj.vi47\(50\)](https://doi.org/10.33120/ssj.vi47(50))

Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей. 2021. Вип. 48(51). DOI: [https://doi.org/10.33120/sssppj.vi48\(51\)](https://doi.org/10.33120/sssppj.vi48(51))

Проблеми політичної психології. Вип. 10 (24)

Ред. рада: М.М. Слюсаревський (голова), С.Д. Максименко, Л.А. Найдьонова, Н.В. Хазратова

Досліджено методологічні і прикладні проблеми аналізу та прогнозування макросоціальних і групових процесів у контексті динаміки ціннісного і символічного простору суспільної свідомості, розвитку колективної інтуїції, міжпоколінної взаємодії, соціальної солідарності. Розкрито проблематику психологічного супроводу населення в кризових і надзвичайних ситуаціях, конфліктної міжгрупової взаємодії, висвітлено соціально-психологічні аспекти надання підтримки внутрішньо переміщеним особам та представникам іншим вразливих груп населення. Обговорено

актуальні питання політичної соціалізації молоді, розвитку громадянської компетентності, планування життєвого шляху, регіональні особливості формування соціальних уявлень. Особливу увагу приділено впливу цифрових технологій на перспективи соціально-політичного розвитку України та психологічне благополуччя її громадян.

Адресується вченим, які працюють у галузях політичної психології та суміжних наук, викладачам і студентам.

Проблеми політичної психології: зб. наук. праць. Вип. 10(24). (2021). DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol23-Year2021>

MHGC Proceeding – 2021

Вус В.І. (голова ред. ради)

У щорічному електронному збірнику наукових праць розміщено публікації (англійською мовою) учасників V Міжнародної конференції «Психічне здоров'я: глобальні виклики XXI століття» (21-23 жовтня 2021 р.). Серед авторів представники науково-дослідницьких спільнот Австралії, Австрії, Бразилії, Великобританії, Греції, Польщі, Італії, України, США. Організатори та партнери / співорганізатори конференції: Світова Федерація Психічного Здоров'я; Interdisciplinary Council on Development and Learning; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Агенція Охорони Здоров'я провінції Агрідженто (Італія), Університет Маннітоби, Вріхе Університет (Амстердам), Університет Фесалії, Бухарестський Університет економічних студій та ін.

Упровадження матеріалів збірника сприятиме більш широкому представленню серед психологів, медиків, викладачів, студентів та аспірантів мультидисциплінарних аспектів охорони психічного здоров'я, проблем соціального, психологічного, медичного та економіко-правового супроводу системи охорони психічного здоров'я.

Mental Health: Global Challenges Journal [Electronic resource] / [ed. Viktor Vus]. Rome : NDSAN, 2021. Vol. 4 № 1. 86 p. DOI : <https://doi.org/10.32437/mhgcj.v4i1>

Special Issue – MHGC Proceeding – 2021 Mental Health: Global Challenges Journal, 2021. Vol. 4, № 2. [Electronic resource] / [ed. Viktor Vus]. – Rome : NDSAN, 2021. – 66 p. DOI : <https://doi.org/10.32437/mhgcj.v4i2>

ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНА ПРОДУКЦІЯ

ПОСІБНИКИ

Інститут педагогіки НАПН України

Актуальні питання компетентісно орієнтованої методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї

Кришмарел В.Ю., Малієнко Ю.Б., Мацейків Т.І., Ремех Т.О.

У посібнику зацентровано увагу на можливостях та особливостях наскрізного навчання філософії на основі роботи з текстами першоджерел, візуальними матеріалами та поняттями; виокремлено ефективні методи роботи із запитаннями та запропоновано їх ланцюжки, виділено прийоми опрацювання текстів першоджерел, запропоновано алгоритми роботи із зображеннями.

Розкрито питання теорії та практики компетентісного орієнтованого навчання історії України учнів ліцею. Матеріали розділу складаються з двох компонентів: теоретичного і практичного. Теоретичні положення присвячені структурі історичної предметної компетентності, методичним умовам її формування/розвитку на уроках історії України в ліцеї, методам і прийомам, що є ефективними для досягнення цього завдання. У практичній частині представлено типологію та методику компетентісних завдань, ґрунтованих на роботі з історичними джерелами різного типу.

Визначено теоретико-методичні засади реалізації етнокультурного складника у формуванні/розвитку громадянської компетентності учнів ліцею; розкрито освітній потенціал етнокультурного змісту шкільного курсу історії України в 10-11 класах, обґрунтовано зміст, обсяг та структуру етнокультурного складника курсу «Історія України», представлено методичну концепцію побудови навчального змісту на етнокультурних засадах.

Для вчителів історії та громадянської освіти закладів загальної середньої освіти, викладачів вищих педагогічних освітніх закладів, закладів післядипломної педагогічної освіти, студентів.

Кришмарел В.Ю., Малієнко Ю.Б., Мацейків Т.І., Ремех Т.О. Актуальні питання компетентісно орієнтованої методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 334 с. URL : <https://bit.ly/3K7ZdaL>

Економічно-правові умови державно-партнерської взаємодії суб'єктів управління опорних закладів освіти

Онаць О.М., Калініна Г.М., Малюга М.М., Мелешко В.В., Попович Л.М., Топузов М.О., Чижевський Б.Г.

У практичному посібнику висвітлено економічно-правові умови функціонування опорних закладів освіти; визначено особливості управління ними та функції керівника; розкрито сутність державно-партнерської взаємодії суб'єктів управління опорними закладами освіти; стан і перспективи шкільної

автономії; інноваційні технології та інструменти в практиці управління керівників опорних закладів на засадах державно-партнерської взаємодії.

Посібник може бути використаний у практичній діяльності керівників опорних закладів освіти, філій, закладів освіти різних типів; центрів професійного розвитку педагогічних працівників; керівників, педагогічних працівників, які навчаються на курсах підвищення професійної майстерності; керівників закладів освіти при навчанні магістрів за спеціальністю «Управління навчальним закладом».

Економічно-правові умови державно-партнерської взаємодії суб'єктів управління опорних закладів освіти: практичний посібник / О.М. Онаць, Г.М. Калініна, М.М. Малюга, В.В. Мелешко, Л.М. Попович, М.О. Топузов, Б.Г. Чижевський; за ред. О.М. Онаць [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 97 с. URL: <https://bit.ly/3Mh3z1b>

Контроль освітніх результатів учнів ліцею в умовах інтегрованого навчання

Ільченко В.Р., Гуз К.Ж., Засєкіна Т.М., Ільченко О.Г., Гринюк О.С., Антонюк М.А., Олійник І.М., Білик Н.І., Ляшенко А.Х., Педенко В.П.

У методичному посібнику розглянуто питання діагностики та контролю сформованості в учнів наукової картини світу, життєствердного національного образу світу, цілісного світогляду, зв'язок означених понять з проблемами реалізації Концепції природничо-математичної освіти (STEM_освіти) у профільній школі.

Методичний посібник буде корисним учителям, укладачам програм, авторам підручників природничо-математичного циклу предметів.

Контроль освітніх результатів учнів ліцею в умовах інтегрованого навчання: методичний посібник / В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз, Т.М. Засєкіна, О.Г. Ільченко, О.С. Гринюк, М.А. Антонюк, І.М. Олійник, Н.І. Білик, А.Х. Ляшенко, В.П. Педенко. [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 150 с. URL: <https://bit.ly/3IGUtbO>

Курси за вибором з економіки та економічної географії

Назаренко Т.Г., Топузов О.М., Яценко В.С., Ковчин Н.А., Нехом'яз О.С., Пузіков Д.О.

Методичний посібник містить інформацію про організацію курсів за вибором для посилення варіативного складника з економічної географії та економіки в закладах загальної середньої освіти України в рамках концепції Нової української школи. У змісті посібника читачі знайдуть освітні програми для різноманітних курсів за вибором географічного та економічного спрямування. Програми створені за новими вимогами та містять відповідні структурні елементи: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти, а також наскрізні змістові лінії.

Посібник розрахований на вчителів географії та економіки, викладачів закладів вищої освіти, методистів, майбутніх вчителів (студентів) і всіх, хто

цікавиться географією та економікою.

Курси за вибором з економіки та економічної географії : методичний посібник для вчителя / Т.Г. Назаренко, О.М. Топузов, В.С. Яценко, Н.А. Ковчин, О.С. Нехомяж, Д.О. Пузіков. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 152 с. URL : <https://bit.ly/3MjbPO4>

Методи, засоби і процедури державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії

Ляшенко О.І., Лукіна Т.О., Жук Ю.О., Ващенко Л.С., Головка С.Г., Гривко А.В., Науменко С.О.

У посібнику розкрито прикладні питання організації державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання із застосуванням тестових технологій випускників гімназії. На підставі аналізу світового досвіду та результатів спеціально організованих експериментальних досліджень наведено методи, засоби і процедури, які мають допомогти вчителю підготувати здобувачів освіти до продуктивного поведіння у тестоорієнтованих ситуаціях оцінювання в процесі вивчення окремих навчальних предметів з урахуванням специфіки їх навчання.

Робота спрямована на підвищення якості підготовки працівників закладів загальної середньої освіти та установ управління освітою в галузі педагогічного оцінювання, тестування та моніторингу якості освіти. Може використовуватися у навчальному процесі за різними кваліфікаційними рівнями із спеціальності 8.18010022 «Освітні вимірювання», у системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у процесі організації педагогічних вимірювань у закладах загальної середньої освіти.

Методи, засоби і процедури державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії : практичний посібник / О.І. Ляшенко, Т.О. Лукіна, Ю.О. Жук, Л.С. Ващенко, С.Г. Головка, А.В. Гривко, С.О. Науменко ; за заг. ред. Ю.О. Жука [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 177 с. URL : <https://bit.ly/347WfDV>

Методика компетентнісно орієнтованого навчання математики в ліцеї на рівні стандарту

Васильєва Д.В., Вашуленко О.П., Волошена В.В.

У методичному посібнику висвітлено методику навчання математики в ліцеї на рівні стандарту: загальні питання організації навчання математики, наскрізні лінії ключових компетентностей та їх реалізація в курсі математики, окремі питання методики навчання алгебри і початків аналізу та стереометрії в ліцеях на рівні стандарту. Розглянуто сучасні форми, методи і засоби навчання алгебри і початків аналізу та стереометрії, а також подано конкретні методичні рекомендації щодо здійснення навчально-пізнавальної діяльності старшокласників у ліцеї. Методичний посібник складається з чотирьох розділів, кожен з яких поділено на окремі пункти. Весь поданий матеріал супроводжується конкретними прикладами організації навчання математики в

ліцєях на рівні стандарту, які вчителі можуть використовувати в реальному освітньому процесі.

Рекомендовано учителям математики ліцєїв та інших закладів загальної середньої освіти, а також студентам і магістрантам педагогічних університетів.

Васильєва Д.В., Вашуленко О.П., Волошена В.В. Методика компетентнісно орієнтованого навчання математики в ліцєї на рівні стандарту : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 175 с. URL : <https://bit.ly/36WFbSl>

Методика компетентнісно орієнтованого навчання новогрецької мови і літератури: робота з культурологічними текстами в 10-11 класах Чернухін Є.К.

Пропонований практичний посібник адресовано викладачам старших класів (ліцєїв) загальноосвітніх закладів України з вивченням новогрецької мови. До посібника увійшли новогрецькі тексти культурологічного характеру й дотичні до них пояснювальні статті українською мовою, які віддзеркалюють стрижневі теми грецької історії і культури, особливості грецького світогляду і національної ідентичності. Тематика й методичний супровід текстів спрямовані на формування в учнів ключових та предметних компетенцій, зокрема соціокультурної компетенції як однієї зі складових сучасної шкільної освіти.

Посібник може стати в нагоді вчителям старших класів на уроках новогрецької мови й літератури при роботі з культурологічними текстами, а також усім, хто вивчає новогрецьку мову, літературу або цікавиться історією та культурою Греції.

Чернухін Є.К. Методика компетентнісно орієнтованого навчання новогрецької мови і літератури: робота з культурологічними текстами в 10-11 класах : практичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 161 с. URL : <https://bit.ly/3Mji7xa>

Методика компетентнісно орієнтованого навчання ромської мови в школі Кондур З.А.

У методичному посібнику розкрито концептуальні засади компетентнісно орієнтованого навчання ромської мови у школі на основі роботи з культурологічними текстами; представлено методи та прийоми роботи з ними в контексті багатомовного навчання; дібрано культурологічні тексти та розроблено завдання і запитання до них.

Пропонований посібник адресовано вчителям-мовникам, які працюють з дітьми з ромської громади в школі та освітніх ромських центрах мови, методистам, студентам-філологам і майбутнім учителям мови іврит, а також усім, хто цікавиться проблемами навчання ромської мови і культурою ромського народу.

Кондур З.А. Методика компетентнісно орієнтованого навчання ромської мови в школі : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 53 с. URL : <https://bit.ly/3KbV6KY>

Методика компетентнісно орієнтованого навчання технологій у професійному ліцеї

Туташинський В.І., Мачача Т.С., Тарара А.М., Вдовченко В.В.

У посібнику розкрито форми, методи, засоби і педагогічні технології реалізації змісту нових спецкурсів у професійному ліцеї.

Методичний посібник призначений для методистів, учителів технологій та студентів педагогічних університетів.

Методика компетентнісно орієнтованого навчання технологій у професійному ліцеї : методичний посібник / В.І. Туташинський, Т.С. Мачача, А.М. Тарара, В.В. Вдовченко [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ 2021. 141 с. URL : <https://bit.ly/3szKFuw>

Методика компетентнісно орієнтованого навчання фізики учнів гімназії

Головко М.В., Засєкін Д.О., Крячко І.П., Мацюк В.М., Мельник Ю.С., Непорожня Л.В., Сіпій В.В.

У методичному посібнику описано методику компетентнісно орієнтованого навчання фізики учнів гімназії. Розглянуто методичні аспекти формування, розвитку та перевірки предметної компетентності здобувачів базової освіти з фізики.

Призначено учнів та вчителів закладів загальної середньої освіти, студентам педагогічних закладів вищої освіти.

Методика компетентнісно орієнтованого навчання фізики учнів гімназії : методичний посібник / М.В. Головко, Д.О. Засєкін, І.П. Крячко, В.М. Мацюк, Ю.С. Мельник, Л.В. Непорожня, В.В. Сіпій. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 297 с. URL : <https://bit.ly/3HONfkZ>

Методика навчання учнів ліцею громадянської освіти

Ремех Т.О., Пометун О.І.

Методичний посібник допоможе вчителю предмета «Громадянська освіта» ефективно навчати учнів ліцею громадянства, опанувати методикою викладання та підвищити свій професійний рівень.

У посібнику представлено інформацію теоретичного характеру та практичного спрямування щодо особливостей змісту та організації навчання громадянства здобувачів освіти, запровадження громадянської освіти на міжпредметній основі. Особливу увагу приділено питанням методики громадянської освіти – умовам її ефективного викладання, структурі уроку та практичного заняття, специфіці оцінювання учнів із громадянської освіти тощо.

Посібник містить календарно-тематичне планування, базові моделі уроку та практичного заняття з громадянської освіти, методику й форми оцінювання результатів навчання учнів. Подані описи прикладів уроків, практичних занять із інтерактивними вправами.

Методичний посібник стане в пригоді вчителям громадянської освіти, педагогам, які організують і проводять позаурочні заходи громадянсько-

спрямування, методистам історичної та громадянської освітньої галузі, студентам – майбутнім учителям, суб'єктам підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Ремех Т.О., Пометун О.І. Методика навчання учнів ліцею громадянської освіти : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 222 с. URL : <https://bit.ly/3psCgXS>

Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії

Пометун О.І., Гупан Н.М.

У методичному посібнику розкрито сутність критичного мислення як педагогічного феномена та запропоновано предметну модель застосування технології розвитку критичного мислення на уроці історії. Досліджено потенціал використання когнітивної таксономії Б. Блума у процесі розвитку критичного мислення учнів та постановці запитань різного рівня як важливого інструмента вчителя історії. У книзі детально описані методи і стратегії розвитку критичного мислення та відповідна структура уроку. Подані численні приклади уроків для різних класів, що розкривають основні теоретичні положення авторів.

Методичний посібник стане в пригоді вчителям історії, педагогам, які організують і проводять позаурочні заходи, методистам історичної та громадянської освітньої галузі, студентам – майбутнім учителям, суб'єктам підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Пометун О.І., Гупан Н.М. Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії : методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 250 с. URL : <https://bit.ly/3hxUWRS>

Реалізація технологій профільного навчання у закладах загальної середньої освіти

Малихін О.В., Арістова Н.О., Шелестова Л.В., Барановська О.В., Кизенко В.І., Кравчук О.П., Трубачева С.Е., Черноус О.В.

У методичному посібнику висвітлено основи теорії і методології профільного навчання: запропоновано новітню методологічну парадигму реалізації технологій профільного навчання в закладах загальної середньої освіти; висвітлено дидактико-методичний потенціал реалізації положень діяльнісного та компетентнісного підходів у профільному навчанні в закладах загальної середньої освіти. Розроблено моделювання реалізації дидактичних технологій в умовах профільного навчання. Представлено розроблені авторським колективом інноваційні педагогічні технології, які можуть бути ефективно реалізованими в умовах профільного навчання.

Посібник рекомендований викладачам і студентам (слухачам) педагогічних закладів вищої освіти та інститутів післядипломної освіти, керівникам і вчителям закладів загальної середньої освіти, іншим педагогічним працівникам.

Реалізація технологій профільного навчання в закладах загальної середньої освіти : методичний посібник / О.В. Малихін, Н.О. Арістова, Л.В. Шелестова, О.В. Барановська, В.І. Кизенко, О.П. Кравчук, С.Е. Трубачева, О.В. Чорноус. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 197 с. URL : <https://bit.ly/35q3xU7>

Формування наукової картини світу учнів ліцею в умовах інтеграції змісту освітніх галузей

Ільченко В.Р., Гуз К.Ж., Засекіна Т.М., Ільченко О.Г., Гринюк О.С., Антонюк М.А., Олійник І.М., Білик Н.І., Ляшенко А.Х., Педенко В.П.

У практичному посібнику розглянуто теоретичні та методичні основи формування наукової картини світу, її особистісно значимої складової — життєствердного національного образу світу ліцеїстів під час вивчення природничо-математичних, літературознавчих предметів.

Посібник розраховано на методистів, укладачів програм, авторів підручників, учителів природничо-математичного, літературознавчого циклу предметів, працівників закладів післядипломої педагогічної освіти, викладачів закладів вищої освіти.

Формування наукової картини світу учнів ліцею в умовах інтеграції змісту освітніх галузей : практичний посібник / В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз, Т.М. Засекіна, О.Г. Ільченко, О.С. Гринюк, М.А. Антонюк, І.М. Олійник, Н.І. Білик, А.Х. Ляшенко, В.П. Педенко. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 324 с. URL : <https://bit.ly/3tHVvyb>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Система ранньої діагностики відхилень в розвитку особистості

Максимова Н.Ю., Грись А.М., Манілов І.Ф., Павлюк М.М., Рябовол Т.А., Філоненко Л.А., Максим О.В., Щербина-Прилука В.М., Старков Д.Ю.

У методичному посібнику розкрито зміст психологічних чинників девіацій у розвитку особистості в умовах суспільних змін, обґрунтовано основні вимоги визначення схильності до девіантної поведінки, визначення інструментарію схильності до девіантної поведінки та діагностики осіб «групи ризику» соціальної дезадаптації розроблено заходи з попередження виникнення девіацій в особистісному розвитку дітей та підлітків, відповідно до їх життєвої ситуації в суспільстві, що змінюється.

Упровадження методичного посібника сприятиме залученню в психологічну і педагогічну практику знань про основні психологічні закономірності відхилень у розвитку особистості в умовах суспільних змін сприятиме створенню технологій з попередження девіантної поведінки, завдяки своєчасного виявлення осіб «групи ризику» соціальної дезадаптації, що в

кінцевому рахунку сприятиме зниженню рівня кримінальної ситуації та суспільному прогресу в цілому.

Результати дослідження будуть корисні для фахівців соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді, кримінальної інспекції у справах дітей, закладів соціальної реабілітації для дітей, підлітків та молоді, установ пенітенціарної служби України, психологів та соціальних педагогів освітніх закладів.

Система ранньої діагностики відхилень в розвитку особистості : методичний посібник / Н.Ю. Максимова та ін.; за ред. Н.Ю. Максимової. [Електронне видання]. Київ – Львів: Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 220 с. URL : <https://bit.ly/3IybtAW>

Подолання медико-психологічних наслідків пандемії COVID-19: генетичний підхід

Максименко С.Д., Литвинчук Л.М., Луньов В.Є., Мельничук Т.І., Мойзріст М.О., Терещенко Л.А., Ткач Б.М.

У практичному посібнику здійснено аналіз концептуальних, теоретико-методологічних й методико-прикладних засобів подолання медико-психологічних та культурних наслідків пандемії на основі застосування генетичного підходу академіка С.Д. Максименка, що є відображенням цілісної системне бачення феномену подолання медико-психологічних наслідків пандемії COVID-19.

У посібнику узагальнено психодіагностичний інструментарій з виявлення взаємозв'язків та закономірностей психічних і соматичних процесів при виникненні і розвитку наслідків пандемії COVID-19. Запропоновано практичні рекомендації та засоби подолання медико-психологічних наслідків пандемії COVID-19 в Україні.

Впровадження посібника сприятиме зменшенню емоційного напруження та дезадаптації у населення в кризовій ситуації, що відповідно забезпечить значний соціальний ефект через зміни системи соціальних установок, соціальних зв'язків і соціальних взаємодій на шляху до вибору нових адаптивних стратегій поведінки у подоланні наслідків пандемії COVID-19 в Україні.

Посібник адресовано психологам, лікарям, лікарям-психологам, педагогам, соціальним працівникам, науковцям та студентам закладів вищої освіти з галузей знань: охорона здоров'я та соціально-поведінкові науки.

Подолання медико-психологічних наслідків пандемії COVID-19: генетичний підхід: практичний посібник / С.Д. Максименко, Л.М. Литвинчук, В.Є. Луньов та ін. [Електронне видання]. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021. 106 с. URL : <https://bit.ly/347Rryl>

**Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

Тренінги з розвитку професійної компетентності андрагогів: практичний посібник.

Баніт О.В., Коваленко О.Г., Котирло Т.В., Піддячий В.М., Самко А.М., Шарошкіна Н.Г.

У посібнику висвітлено особливості тренінгів як технологій навчання дорослих, види тренінгів, охарактеризовано тренінги і тренерство в офлайн та онлайн форматах, подано узагальнену характеристику етапів організації і проведення тренінгів. Викладено авторські тренінги з розвитку професійної компетентності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих (андрагогічної, організаційно-управлінської, комунікативної, цифрової, інформаційної), навчальну програму дисципліни «Тренінг як інструмент професійного розвитку андрагога» для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі «01 Освіта» за спеціальністю «011 Науки про освіту». Подано питання для самоконтролю, списки рекомендованої літератури. Тренінги доповнено додатками.

Упровадження посібника сприятиме вдосконаленню, підвищенню ефективності освітнього процесу у закладах формальної і неформальної освіти; особистісному й професійному розвитку педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих шляхом удосконалення педагогічними і науково-педагогічними працівниками набутих компетентностей; посиленню соціальної активності, розвитку культури навчання впродовж життя організаторів навчання дорослих.

Практичний посібник адресовано педагогічним і науково-педагогічним працівникам закладів вищої, професійної (професійно-технічної), післядипломної педагогічної освіти, наукових установ, а також педагогічному персоналу закладів неформальної освіти дорослих, здобувачам наукових ступенів, здобувачам освіти – майбутнім педагогам.

Баніт О.В., Коваленко О.Г., Котирло Т.В., Піддячий В.М., Самко А.М., Шарошкіна Н.Г. Тренінги з розвитку професійної компетентності андрагогів: практичний посібник Київ : ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 407 с.

Психологія професійної діагностики та професійного консультування: практичний посібник

Ігнатович О.М., Татаурова-Осика Г.П., Шевенко А.М.

У практичному посібнику розкрито деякі аспекти профдіагностичної та профконсультативної діяльності шкільного психолога. Посібник містить в собі систематизований теоретико-методичний та практичний матеріал для профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю. Надані у посібнику матеріали дають змогу користувачам зорієнтуватися в широкій проблематиці та засобах профдіагностики й профконсультації здобувачів загальної середньої освіти.

Запропонований посібник структурно складається з розділів, кожний з яких має самостійне значення. Представлено психологічні аспекти професійного самовизначення особистості як провідної мети профдіагностичної та профконсультаційної роботи психолога з учнями старших класів; розглянуто предмет, мету, завдання та технологію профдіагностики і профконсультації здобувачів загальної середньої освіти; висвітлено етичні принципи профдіагностичної та профконсультаційної діяльності шкільного психолога; представлено методики для профдіагностичного обстеження старшокласників, випускників закладів загальної середньої освіти та абітурієнтів закладів професійної (професійно-технічної) і вищої освіти.

Актуальність представленого у посібнику матеріалу робить його корисним для широкого кола користувачів. Проблемний і дискусійний характер посібника має на меті активізувати користувачів, надихати їх на творчий пошук та краще осмислення уже наявного досвіду профдіагностичної та профконсультаційної діяльності у школі.

Психологія професійної діагностики та професійного консультивання: практичний посібник / О.М. Ігнатович, Г.П. Татаурова-Осика, А.М. Шевенко; [за ред. О.М. Ігнатович]. Київ : ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 193 с.

Інститут проблем виховання НАПН України

Виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти

Комаровська О.А., Миропольська Н.Є., Ничкало С.А., Руденко І.В.

У методичному посібнику розкрито поняття «художні цінності», «особистісні художні цінності», «художньо-освітнє середовище», «мистецька подієвість», «художня комунікація» (її різновиди) як основа пізнання мистецтва. Значну увагу приділено проблемам полікультурного насичення художньо-освітнього середовища. Розкрито практичні технологічні аспекти виховання художніх цінностей в учнів різного віку на прикладі організації пізнання ними різних видів мистецтва. Методичний посібник є першою частиною методичного комплексу поряд із методичними рекомендаціями «Методика виховання художніх цінностей сучасних учнів на уроках мистецької циклу: Україна і світ».

Соціальний ефект, який очікується від упровадження, полягає в оптимізації педагогічного впливу на розвиток духовної сфери учнів різного віку в напрямі виховання особистісних художніх цінностей, в оптимізації формування комплексу ключових життєвих компетентностей на ціннісно-виховних засадах, що закладено в компетентнісному потенціалі мистецької освіти; у підвищенні рівня загальнокультурної вихованості і розвитку суб'єктності учнів у створенні та функціонуванні художньо-освітнього середовища закладу.

Методичний посібник адресовано учителям мистецтва закладів загальної середньої освіти, керівникам гуртків і колективів закладів позашкільної освіти, студентам закладів вищої мистецько-педагогічної освіти, а також усім, хто зацікавлений в естетичному вихованні підростаючого покоління.

Комаровська О.А., Миропольська Н.Є., Ничкало С.А., Руденко І.В. Виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти: методичний посібник / за ред. О.А. Комаровської. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 179 с.

Виховання громадянина-патріота: моделі соціального партнерства

Харченко Н.В., Окушко Т.К., Шпиг Н.О., Коновець С.В., Сокол Л.М., Пащенко О.В.

У посібнику презентовано науково-методичне забезпечення для розроблення моделей соціального партнерства у контексті виховання громадянина-патріота: визначено сутність соціального партнерства у сфері освіти між різними соціальними інститутами, розкрито переваги соціального партнерства у патріотичному вихованні, можливості, які відкриваються перед закладами освіти та громадськими організаціями, визначено засади, на яких має базуватися співпраця між партнерами та надано дієвий інструментарій для побудови соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота.

Соціальний ефект полягає у науково-методичному забезпеченні громадянського та національно-патріотичного виховання учнівської молоді шляхом розроблення інноваційних моделей соціального партнерства; впровадженні в практику дитячих громадських організацій та закладів освіти моделей соціального партнерства для виховання громадянина-патріота.

Використання сучасних форм роботи (кластерів, методичних конструкторів, гайдів, коучинг-сесій) робить матеріали посібника доступними для широкого кола фахівців, що працюють з дітьми та молоддю, зокрема для дорослих лідерів дитячих об'єднань, педагогів закладів загальної та позашкільної освіти, студентів закладів вищої освіти, науковців.

Харченко Н.В., Окушко Т.К., Шпиг Н.О., Коновець С.В., Сокол Л.М., Пащенко О.В. Виховання громадянина-патріота: моделі соціального партнерства: методичний посібник / за наук. ред. Н.В. Харченко. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 322 с.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Нова українська школа: соціально-психологічні технології підтримки

Бевз Г.М., Гриценко Л.І., Каніболоцька М.С., Кравчук С.Л., Мельник А.Ю., Петренко І.В., Ставкова С.Г., Чуніхіна С.Л., Юрченко В.І.

У практичному посібнику розкрито психологічні аспекти концепції «Нова українська школа» та особливості її впровадження в освітню систему України.

Представлено соціально-психологічні технології забезпечення підтримки освітньої реформи «Нова українська школа», що ґрунтуються на розвитку довіри і почутті причетності, інформації та інформуванні, рефлексивній культурі й діалозі інтересантів реформи освіти.

Адресовано агентам змін щодо розвитку освіти в Україні: педагогам, студентам, громадським діячам та урядовцям, викладачам дисциплін соціально-психологічного профілю закладів вищої освіти і системи післядипломної освіти, представникам органів державної влади та самоврядування.

Нова українська школа: соціально-психологічні технології підтримки: практичний посібник / Г.М. Бевз, Л.І. Гриценко, М.С. Каніболоцька, С.Л. Кравчук, А.Ю. Мельник, І.В. Петренко, С.Г. Ставкова, С.Л. Чуніхіна, В.І. Юрченко ; за ред. Г.М. Бевз, С.Л. Кравчук. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 168 с. URL :<https://bit.ly/3Mobhqm>

Групові ресурси подолання наслідків негативних соціальних явищ Чорна Л.Г., Горностай П.П., Вус В.І., Коробанова О.Л., Плетка О.Т.

У практичному посібнику викладено напрацювання, які розширюють уявлення про групову феноменологію соціальної взаємодії, визначають її деструктивний і конструктивний контексти. Психологічні наслідки негативних соціальних явищ розглянуто як переживання людиною складних соціальних ситуацій, зумовлених історичними колективними травмами, війною, інформаційною пропагандою, вимушеною міграцією, економічною кризою та глобалізацією, шкільними конфліктами. Представлено широке коло групових ресурсів долаття складних соціальних ситуацій: групова дискусія, соціодрама, технологія символізації травматичного досвіду учасників групи, методи дії, складання групових наративів, засоби фасилітації здорових стосунків у малій групі, конструктивні стратегії взаємодії.

Упровадження посібника сприятиме підвищенню професійної компетентності науковців і практиків, що досліджують проблему долаття негативних соціальних явищ, а також формуванню в них навичок використання групових ресурсів у процесі долаття.

Адресовано викладачам психологічних дисциплін закладів вищої освіти, науковцям і студентам, психологам загальноосвітніх та вищих закладів освіти, системи післядипломної педагогічної освіти, інших психологічних служб, професійним психологічним асоціаціям та волонтерським організаціям.

Групові ресурси подолання наслідків негативних соціальних явищ: практичний посібник / Л.Г. Чорна, П.П. Горностай, В.І. Вус, О.Л. Коробанова, О.Т. Плетка, за наук. ред. Л.Г. Чорної. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. 112 с. URL :<https://bit.ly/3pB0LSD>

Випробування кризою. Одиссея подолання Титаренко Т.М.

У книзі читач знайде характеристику різноманітних криз, докризових і посткризових станів та навчиться допомагати собі й іншим. Ідеться про те, як

важливо вчасно підтримати вагітних жінок, молодих батьків, проявити чуйність до проблем дітей, підлітків, юнацтва. Представлено шляхи подолання криз зрілого і літнього віку. Читач зможе краще зрозуміти психологічні наслідки пандемії COVID-19 та підтримати хворих і тих, хто пережив нещодавню втрату.

Книгу адресовано читачам, які переживають складний життєвий період і намагаються вистояти.

Титаренко Т.М. Випробування кризою. Одиссея подолання : навч. посібник для закладів вищої освіти. 3-є вид., доповнене. Київ : Каравела, 2021. 248 с. URL : <https://bit.ly/3IFopoK>

Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни

Череповська Н.І., Умеренкова Н.Ф.

Актуальність практичного посібника зумовлена збройним конфліктом на сході України і нагальною потребою в розширенні практичного інструментарію психологічної підтримки комбатантів, який би стимулював їх до розв'язання власних проблем і підвищував їхню соціальну адаптивність. Автори посібника висувують ідею ресурсності медіапсихології в процесі психологічного відновлення травмованих. Це широке застосування різноформатного медіаконтенту, а також використання різноманітних технологій: профілактики деструктивних інформаційних впливів медіа, психологічної просвіти, опосередкованої візуальним матеріалом, самовідновлення й підвищення соціальної адаптивності за допомогою методики «Медіаклуб». Особлива увага в роботі з подолання травми приділяється спеціальним формам організації груп як комбатантів, так і членів їхніх родин, саморегуляції їхніх психоемоційних станів.

Упровадження матеріалів посібника сприятиме психологічній, ментальній підтримці комбатантів і членів їхніх родин, подоланню ними травми війни.

Адресовано психологам, військовим психологам, капеланам, офіцерам з морально-психологічного забезпечення, заступникам командирів з роботи з особовим складом, соціальним педагогам і соціальним працівникам, психологам-волонтерам.

Череповська Н.І., Умеренкова Н.Ф. Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни : практичний посібник / уклад. Н. Череповська ; 2-ге вид., випр. та доповн. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. 220 с. URL : <https://bit.ly/3IH0QMd>

Цілющі сили природи: еко-арттерапія: практичний посібник

Вознесенська О., Дацун О., Назаревич В., Нестерова О., Палій В., Панасюк В., Подкоритова Л., Реброва К., Скнар О., Старовойтов А., Мова Л.

Посібник містить теоретичні положення та практичні рекомендації щодо застосування арттерапії в контексті взаємодії з довкіллям. Наголошено на важливості формування екологічного мислення. Визначено особливе місце

арттерапії в розвитку екологічної свідомості, проаналізовано сучасні мистецькі тенденції і застосування лендарту в арттерапії, розглянуто ландшафтну арттерапію, наведено низку авторських арттерапевтичних методик та технологій із застосуванням образів природи, природних матеріалів, побутового сміття. Описано використання метафоричного ековідео як новітньої форми арттерапії – медіарттерапії. Проаналізовано природні стихії та можливості роботи з ними в тілесноорієнтованій, танцювально-руховій, арттерапії та з використанням МАК.

Упровадження посібника сприятиме поширенню знань щодо еко-арттерапії та ресурсів природного середовища, розвитку та застосуванню новітніх еко-арттерапевтичних засобів задля зцілення і психологічної допомоги особистості, зокрема подолання психологічних наслідків пандемії COVID-19.

Адресовано викладачам психології, студентам, науковцям, учителям, практичним психологам, працівникам соціальних служб, а також усім, хто цікавиться арттерапією і проблемами довкілля.

Цілющі сили природи: еко-арттерапія: практичний посібник / О. Вознесенська, О. Дацун, В. Назаревич, О. Нестерова, В. Палій, В. Панасюк, Л. Подкоритова, К. Реброва, О. Скнар, А. Старовойтов, Л. Мова ; за наук. ред. О. Вознесенської, Л. Подкоритової. Київ, 2021. 188 с. URL : <https://bit.ly/3tujO2t>

Інститут професійної освіти НАПН України

Проектний менеджмент у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Бородієнко О.В. (ред.), Рябова З.В., Радкевич О.П.

У посібнику представлено концептуальне бачення ефективного управління сучасним закладом професійної (професійно-технічної) освіти шляхом реалізації парадигми проектного менеджменту; схарактеризовано особливості розвитку проектного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти України; визначено особливості технології проектного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; представлено прикладні інструменти проектного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Для розробників державної політики в сфері професійної (професійно-технічної) освіти, керівників та педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, працівників методичних центрів (кабінетів) професійної (професійно-технічної) освіти МОН України і підрозділів Державної служби зайнятості України, викладачів, студентів закладів вищої освіти, науковців, аспірантів, докторантів.

Бородієнко О.В., Рябова З.В., Радкевич О.П. Проектний менеджмент у закладах професійної (професійно-технічної) освіти : практичний посібник / за ред. О.В. Бородієнко. Житомир: Полісся, 2021. 236 с. URL : <https://bit.ly/3MxqVzy>

Підприємницька компетентність майбутніх фахівців

Алексєєва С.В., Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Сохацька Г.М., Теловата М.Т.

У посібнику представлено: методичну систему розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців; методичні рекомендації з упровадження розроблених науковими співробітниками педагогічних технологій розвитку підприємницької компетентності (ділової активності, фінансової грамотності, з використанням елементів самоменеджменту, у процесі проєктної діяльності); метод оптимізації одночасного упровадження у практичну діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти кількох технологій із розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців.

Методичний посібник рекомендується для наукових, педагогічних, науково-педагогічних працівників, методистів, психологів і соціальних педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Підприємницька компетентність майбутніх фахівців: методичний посібник / С.В. Алексєєва, Л.О. Базиль, В.Б. Байдулін, І.А. Гриценок, Д.О. Закатнов, Л.М. Єршова, В.Ф. Орлов, Г.М. Сохацька / за наук. ред. М.Т. Теловатої. Житомир : «Полісся», 2021. 266 с. URL : <https://bit.ly/3KemIyQ>

Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти

Лузан П.Г., Каленський А.А., Пащенко Т.М., Мося І.А., Ямковий О.Ю.

У методичному посібнику схарактеризовано сучасну теорію педагогічного контролю, визначено принципи, методичні умови оцінювання якості підготовки фахівців у коледжах, висвітлено узвичаєні та інноваційні методики і технології оцінювання компетентнісних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти.

Призначено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, науковців, розробників державної політики в галузі освіти, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, управлінців, роботодавців, студентів.

Лузан П.Г., Каленський А.А., Пащенко Т.М., Мося І.А., Ямковий О.Ю. Методичні основи оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти : методичний посібник. Житомир : Полісся, 2021. 288 с. URL : <https://bit.ly/3ChF5Ad>

Інститут обдарованої дитини НАПН України

Збірник інноваційних практик наукової освіти учнів Малої академії наук України

Ковальова О.А., Міленіна М.М., Кузьменко Г.В., Бурлаєнко Т.І., Бабійчук С.М., Дубініна О.В., Казакова О.І.

Практичний посібник присвячено популяризації наукової освіти в

Україні. Зібрано описи та паспорти перспективних інноваційних практик наукової освіти, що розроблені та апробовані в Малій академії наук України. Найбільшу увагу приділено освітнім практикам, які можуть бути масштабовані як у межах системи Малої академії наук України, так і поза її межами, і навіть у міжнародному напрямі.

Посібник рекомендовано педагогічним співробітникам системи Малої академії наук України та представникам інших закладів позашкільної освіти як державної, так і недержавної форм власності.

Може бути корисним керівникам, психологам і вчителям закладів загальної середньої освіти; аспірантам, студентам, викладачам закладів вищої освіти педагогічного профілю; науковим співробітникам установ МОН України та НАПН України; консультантам центрів професійного розвитку педагогічних працівників і всім, кого цікавить наукова освіта.

Збірник інноваційних практик наукової освіти учнів Малої академії наук України : практ. посібн. / О.А. Ковальова, М.М. Міленіна, Г.В. Кузьменко, С.М. Бабійчук, О.В. Дубініна, Т.І. Бурлаєнко, О.І. Казакова ; за заг. ред. О.А. Ковальової. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 122 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727852/>

Теоретико-методичні засади діагностики когнітивних та особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею

Бельська Н.А., Ковальчук Ю.М., Мельник М.Ю., Садова М.А., Новгородська М.М.

У методичному посібнику представлено результати теоретико-емпіричного вивчення проблеми самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею. Описано специфіку професійної орієнтації та кар'єрного консультування обдарованих учнів ліцею в сучасних умовах. Висвітлено результати експериментального дослідження самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею з різними видами обдарованості. Представлено профорієнтаційно-діагностичну тестову систему «Інтереси та здібності», що спрямована на двостороннє дослідження особистості: мотиваційної структури (професійних інтересів, схильностей) та структури задатків і здібностей.

Методичний посібник адресовано педагогам, психологам, працівникам освітніх закладів, які працюють з обдарованими дітьми й учнівською молоддю, а також науковим працівникам, аспірантам, викладачам психолого-педагогічних дисциплін.

Теоретико-методичні засади діагностики когнітивних та особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею : метод. посіб. / Н.А. Бельська, Ю.М. Ковальчук, М.Ю. Мельник, М.М. Новгородська, М.А. Садова. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 144 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728956/>

Дидактичні засади креативного розвитку інтелектуально обдарованих учнів ліцеїв

Волощук І.С., Киричук В.О., Мадзігон В.М., Мелешко В.В., Рудик Я.М., Шуленок О.С., Яременко Л.А.

У посібнику розглянуто класичні концепції суті інтелекту та обдарованості. Показано їхню обмеженість з теоретичної та практичної точок зору. Причиною зазначеної обмеженості автори вважають розгляд інтелекту безвідносно до розумної поведінки індивіда й обмежене трактування обдарованості на основі виключно його інтелектуальних здібностей. Запропоновано концепцію інтелекту як апарату розумної поведінки та розроблено методи розвитку пізнавальної і креативної складових інтелекту учнів з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу в закладах освіти для обдарованих.

Представлені в посібнику ідеї будуть сприяти переосмисленню психологічної суті інтелекту та обдарованості психологами і педагогами, зваженому підходу до обстеження інтелекту та діагностики обдарованості, відмові від методично помилкової практики виявлення обдарованих індивідів, зменшенню соціальної напруги від стратифікації суспільства на основі феномену «обдарованість» та підвищенню ефективності навчально-виховного процесу в закладах освіти для обдарованих, розвитку інтелектуальних здібностей зазначеної категорії учнів.

Дидактичні засади креативного розвитку інтелектуально обдарованих учнів ліцеїв : посіб. / І.С. Волощук, В.О. Киричук, В.М. Мадзігон, В.В. Мелешко, Я.М. Рудик, О.С. Шуленок, Л.А. Яременко. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 282 с. URL : <https://bit.ly/3CjRsM7>

Психологічні та соціальні чинники адаптації обдарованої особистості в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів загальної середньої освіти

Андросович К.А., Ільїна Г.В., Ткаченко Л.І., Якимова І.О.

У посібнику окреслено особливості інформаційно-освітнього середовища закладів освіти в умовах викликів сьогодення. Виокремлено функції інформаційних середовищ сучасних закладів загальної середньої освіти. Авторами досліджено соціальні та психологічні чинники, а також особистісні характеристики, що впливають на процес адаптації обдарованих учнів в різні періоди навчання, які збігаються з кризовими періодами психологічного розвитку особистості: вступ до школи, підлітковий вік та період ранньої юності.

Наведений у посібнику спецпрактикум сприяє підвищенню рівня соціально-психологічної адаптованості обдарованих учнів закладів загальної середньої освіти і є готовим інструментарієм з конспектом практикоорієнтованих занять.

Посібник призначено для студентів і викладачів, соціальних педагогів, практичних психологів та керівників закладів загальної середньої освіти.

Психологічні та соціальні чинники адаптації обдарованої особистості в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів загальної середньої освіти : метод. посіб. / К.А. Андросович, Г.В. Ільїна, Л.І. Ткаченко, І.О. Якимова. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 138 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729017/>

Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи

Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) Байдик В.В., Бондарук Ю.С., Гопкало Ю.П., Гніда Т.Б., Корнієнко І.О., Лунченко Н.В., Луценко Ю.А., Мороз Р.А., Ткачук І.І.

У посібнику висвітлено технології, процедури і техніки психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій. Представлено досвід роботи творчої групи практичних психологів системи освіти у Луганській області з проблеми надання психологічної допомоги постраждалим внаслідок військових дій.

Для працівників психологічної служби у системі освіти; викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти; викладачів закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальностями «практична психологія», «соціальна робота», «соціальна педагогіка»; науковців.

Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) : метод. посіб. / авт. кол: В.В. Байдик, Ю.С. Бондарук, Ю.П. Гопкало, Т.Б. Гніда, І.О. Корнієнко, Н.В. Лунченко, Ю.А. Луценко, Р.А. Мороз, І.І. Ткачук, за наук. ред. В.Г. Панка, І.І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2021. 118 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729191/>

Психологічний супровід формування демократичних засад та профілактики і розв'язання конфліктів у закладі освіти

Горленко В.М., Марухина І.В., Панок В.Г., Предко В.В., Рибалка В.В., Романовська Д.Д., Сосновенко Н.В.

У практичному посібнику запропоновано інноваційні технології методичного забезпечення професійної діяльності практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти. Методичні інструменти створено на основі методології проектно-технологічного підходу, який останніми роками застосовується в Українському НМЦ практичної психології і соціальної роботи. Вміщені технології слугуватимуть подальшому розвитку психологічної служби та ефективному впровадженню освітніх реформ в Україні.

Для практичних психологів і соціальних педагогів закладів освіти, викладачів закладів вищої освіти та інститутів післядипломної освіти педагогічних працівників.

Психологічний супровід формування демократичних засад та профілактики і розв'язання конфліктів у закладі освіти : практич. посіб. / В.М. Горленко, І.В. Марухина, В.Г. Панок, В.В. Предко, В.В. Рибалка та ін., за заг. ред. В.Г. Панка. Київ : Ніка-Центр, 2021. 168 с. URL :<https://lib.iitta.gov.ua/729197/>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Використання модельних навчальних програм в освітньому процесі гімназії

Голуб Н.Б., Васильєва Д.В., Засєкіна Т.М., Науменко С.О., Туташинський В.І., Яценко Т.О.

У методичних рекомендаціях висвітлено зміст і особливості побудови модельних навчальних програм з української мови, української літератури, інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної), математики, технологій та інтегрованого курсу «Природничі науки» для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти та подано методичні рекомендації для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо впровадження цих модельних навчальних програм в освітній процес гімназії.

Методичні рекомендації будуть корисними для розробників навчальної літератури, які створюватимуть навчально-методичне забезпечення викладання предметів у 5-6 класах закладів загальної середньої освіти на основі модельних навчальних програм, для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які будуть створювати освітню програму закладу освіти і розробляти навчальні програми з предметів на основі модельних навчальних програм, та для здобувачів і викладачів закладів вищої педагогічної освіти, суб'єктів підвищення кваліфікації вчителів.

Використання модельних навчальних програм в освітньому процесі гімназії : методичні рекомендації / Н.Б. Голуб, Д.В. Васильєва, Т.М. Засєкіна, С.О. Науменко, В.І. Туташинський, Т.О. Яценко. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 48 с. URL : <https://bit.ly/3IK649T>

Використання позитивного досвіду організації освітнього процесу в країнах ЄС в умовах непрогнозованих глобальних впливів у системі національної освіти України

Малихін О.В., Арістова Н.О., Шпарик О.М.

Представлено на узагальнювальному рівні досвід країн ЄС та України щодо запровадження заходів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків екстреного переформатування традиційної організації освітнього процесу (класно-урочної в закладах загальної середньої освіти та лекційно-семінарської в закладах вищої освіти) в дистанційний та змішаний формати.

Методичні рекомендації складаються з чотирьох розділів: «Загальні

положення», «Узагальнений досвід країн ЄС щодо подолання негативних впливів пандемії COVID-19 на національні системи освіти та перспективи його використання в системі освіти України», «Заходи, які було запроваджено щодо подолання негативних впливів пандемії COVID-19 на національні системи освіти», «Рекомендовані джерела для отримання додаткової інформації». Надано вичерпну інформацію про заходи, які можуть бути рекомендовані для запровадження в системі освіти України в умовах дистанційного та змішаного форматів навчання (в умовах пандемії COVID-19 та з перспективою використання найбільш ефективних форм, методів і засобів навчання у постпандемічний період).

Методичні рекомендації розроблено для працівників органів управління освітою, викладачів і слухачів інститутів післядипломної освіти, науковців, аспірантів, докторантів, викладачів і студентів педагогічних закладів вищої освіти та інших працівників сфери освіти.

Малихін О.В., Арістова Н.О., Шпарик О.М. Використання позитивного досвіду організації освітнього процесу в країнах ЄС в умовах непрогнозованих глобальних впливів у системі національної освіти України: методичні рекомендації [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРИНТ, 2021. 70 с. URL: <https://bit.ly/3vCNP2J>

Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії

Ляшенко О.І., Лукіна Т.О., Жук Ю.О., Ващенко Л.С., Головка С.Г., Гривко А.В., Науменко С.О.

У методичних рекомендаціях розкрито прикладні питання організації державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання із застосуванням тестових технологій випускників гімназії. На підставі аналізу світового досвіду та результатів спеціально організованих експериментальних досліджень наведено методи, засоби і процедури, які мають допомогти вчителю підготувати здобувачів освіти до продуктивного поведіння у тестоорієнтованих ситуаціях оцінювання в процесі вивчення окремих навчальних предметів з урахуванням специфіки їх навчання.

Робота спрямована на підвищення якості підготовки працівників закладів загальної середньої освіти та установ управління освітою в галузі педагогічного оцінювання, тестування та моніторингу якості освіти. Може використовуватися у навчальному процесі за різними кваліфікаційними рівнями із спеціальності «8.18010022 Освітні вимірювання», у системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, у процесі організації педагогічних вимірювань у закладах загальної середньої освіти.

Методика державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії: методичні рекомендації / О.І. Ляшенко, Т.О. Лукіна, Ю.О. Жук, Л.С. Ващенко, С.Г. Головка, А.В. Гривко, С.О. Науменко; за заг. ред. Ю.О. Жука [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРИНТ, 2021. 83 с. URL: <https://bit.ly/3pEbH2b>

Організація компетентнісно орієнтованого навчання української літератури в ліцеї

Яценко Т.О., Дячок С.О., Головченко Н.І.

У методичних рекомендаціях актуалізовано проблему реалізації компетентнісного підходу в шкільній літературній освіті, конкретизовано сутність предметної читацької компетентності та схарактеризовано її компоненти, презентовано ефективні методи і прийоми організації навчальної діяльності на уроках української літератури в 10—11-х класах на засадах компетентнісного підходу.

Видання адресовано вчителям-словесникам закладів загальної середньої освіти, методистам, студентам-філологам закладів вищої педагогічної освіти.

Організація компетентнісно орієнтованого навчання української літератури в ліцеї: методичні рекомендації / Т.О. Яценко, С.О. Дячок, Н.І. Головченко. [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 69 с. URL: <https://bit.ly/3IQtlqT>

Організація освітнього процесу в початковій школі

Онопрієнко О.В. (укладач)

У збірнику методичних рекомендацій надано коментарі від вчених відділу початкової освіти імені О.Я. Савченко – співавторів типової освітньої програми для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти стосовно особливостей організації освітнього процесу в четвертому класі Нової української школи. Окреслено основні методичні аспекти реалізації типової освітньої програми з мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, здоров'язбережувальної, історичної, громадянської галузей; пропонують оптимальні шляхи реалізації змістових ліній для досягнення обов'язкових і очікуваних результатів навчання у 4-му класі.

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме ефективній реалізації освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу в четвертих класах Нової української школи..

Адресовано вчителям початкової школи.

Організація освітнього процесу в початковій школі: методичні рекомендації. Орієнтовні календарно-тематичні плани. 4 клас / укл. О.В. Онопрієнко. Київ: Вид-во «Ранок», 2021. 148 с.

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Сприяння підвищенню життєстійкості фахівців соціономічних професій

Кокур О.М., Корніяка О.М., Панасенко Н.М. та ін.

У методичних рекомендаціях представлено широкий спектр практичних заходів, пов'язаних зі сприянням підвищенню життєстійкості фахівців цих професій – від діагностики до практичних рекомендацій, технік та програм.

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме збільшенню продуктивності трудового потенціалу нашої країни через підвищення загальної та професійної життєстійкості фахівців соціономічних професій.

Для практичних психологів, керівників установ та організацій, а також для фахівців різних соціономічних професій.

Сприяння підвищенню життєстійкості фахівців соціономічних професій : методичні рекомендації / О.М. Кокун, О.М. Корніяка, Н.М. Панасенко та ін.; за ред. О.М. Кокун. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 84 с. URL : <https://bit.ly/3HLNgpI>

Психологічні технології сприяння психологічному благополуччю особистості

Сердюк Л.З., Чайка Г.В., Чиханцова О.А.

У методичних рекомендаціях висвітлено теоретичні основи та результати емпіричних досліджень чинників психологічного благополуччя особистості. Представлено емпіричний матеріал виявлення закономірностей, чинників та предикторів психологічного благополуччя особистості. Значну увагу приділено практичним аспектам розвитку внутрішніх ресурсів людини, що стимулюють її вроджений потенціал, сприяють знаходженню її життєвих смислів, цілей, перспектив, розуміння своїх можливостей, напрямків саморозвитку, сприяння задоволеності життям та психологічному благополуччю особистості. Запропоновано особистісно орієнтований тренінг, спрямований на розвиток особистісних ресурсів людини, які є психологічною основою досягнення нею позитивних життєвих пріоритетів – самореалізації, задоволеності життям та психологічного благополуччя.

Впровадження сучасних технологій досягнення психологічного благополуччя сприятиме розвитку внутрішніх ресурсів особистості та ресурсів самоменеджменту.

Методичні рекомендації адресовані науковцям, які займаються проблемами саморозвитку, самореалізації, особистісної автономії, самодетермінації, психологічного благополуччя, життєстійкості особистості, психологам, психотерапевтам, керівникам організацій, педагогічним працівникам закладів освіти, аспірантам, студентам.

Психологічні технології сприяння психологічному благополуччю особистості : методичні рекомендації / Л.З. Сердюк, Г.В. Чайка, О.А. Чиханцова ; за ред. Л.З. Сердюк. [Електронне видання]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 68 с URL : <https://bit.ly/3tx3AFF>

**Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

**Майстерність удосконалення зовнішньої та внутрішньої педагогічної
техніки майбутнього вчителя**

Лаврінченко О.А.

У методичних рекомендаціях розглянуто питання формування зовнішньої і внутрішньої педагогічної техніки як системи прийомів управління психічним станом педагога й утілення внутрішнього переживання в його тілесній природі; обґрунтовано шляхи досягнення виразності зовнішньої і внутрішньої педагогічної техніки у процесі взаємодії вчителя з учнями; окреслені типові помилки педагогів у використанні педагогічної техніки й шляхи запобігання їх виникненню.

Видання адресоване студентам педагогічних закладів вищої освіти і педагогічних коледжів, слухачам закладів післядипломної педагогічної освіти, викладачам, державним інституціям, що забезпечують розроблення змісту і якості педагогічної освіти і всім тим, хто цікавиться проблемами розвитку й саморозвитку педагогічної майстерності.

Майстерність удосконалення зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки майбутнього вчителя : методичні рекомендації / О.А. Лаврінченко; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 129 с.

Методологічні основи психопедагогіки.

Лаврінченко О.А.

У методичних рекомендаціях розглянуто проблеми становлення психопедагогіки як науки, окреслені провідні методологічні підходи до розкриття сутності та специфіки єдності педагогіки і психології у педагогічній діяльності-дії вчителів і вихователів, викладачів вищих закладів освіти.

Видання адресоване студентам, здобувачам наукових ступенів, слухачам закладів післядипломної педагогічної освіти, викладачам, державним інституціям, що забезпечують розроблення змісту і якості педагогічної освіти і всім тим, хто цікавиться методологією психопедагогіки в системі учіння й виховання.

Методологічні основи психопедагогіки : методичні рекомендації / О.А. Лаврінченко, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 127 с.

Методика і техніка професійного самовдосконалення вчителя

Солдатенко М.М.

У методичних рекомендаціях представлено методологічні та практичні аспекти розвитку педагогічної майстерності в умовах інформаційного суспільства в дискурсі пізнавальної діяльності.

Особливу увагу приділено самоосвітній діяльності, яка розглядається як важливий чинник самоорганізації, самоосвіти та саморозвитку особистості, професійного зростання педагога.

Методичні рекомендації призначені для студентів, аспірантів, учителів та викладачів закладів вищої освіти.

Солдатенко М.М. Методика і техніка професійного самовдосконалення вчителя : методичні рекомендації / М.М. Солдатенко; Інститут педагогічної

освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 67 с.

Зміст і методичні засади організації психолого-педагогічної практики у закладах вищої педагогічної освіти: науково-методичні рекомендації

Грищенко Ю.В., Філіпчук Н.О.

Методичні рекомендації розроблено на допомогу студентам денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», а також керівникам педагогічної практики, викладачам закладів вищої педагогічної освіти, класним керівникам для спрямування, планування та організації успішного проходження психолого-педагогічної практики студентами-практикантами.

Висвітлено мету, завдання, зміст і особливості організації та проведення психолого-педагогічної практики. Окреслено основні вимоги до оформлення звітної документації студентів-практикантів. Запропоновано творчі завдання, питання для самостійного опрацювання студентами, що сприятиме закріпленню знань професійної та практичної підготовки, формуванню психологічної готовності до самореалізації у майбутній професійній діяльності, використанню здобутих знань під час вирішення конкретних навчальних і виховних ситуацій.

Адресовано викладачам закладів вищої освіти; керівникам практики на першому рівні вищої освіти; студентам освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»; вчителям загальноосвітніх закладів.

Грищенко Ю.В., Філіпчук Н.О. Зміст і методичні засади організації психолого-педагогічної практики у закладах вищої педагогічної освіти : метод. реком. Київ : Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, 2021. 122 с.

Зміст і методичні засади організації фахових практик магістрантів у закладах вищої педагогічної освіти

Соломаха С.О.

Методичні рекомендації є допоміжним матеріалом у формуванні професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. Розглянуто питання, пов'язані з аналізом теоретичних і практичних аспектів підготовки майбутніх викладачів в умовах магістратури; проаналізовано проблему вдосконалення магістерської фахової (спеціалізованої) практики у процесі професійної діяльності викладачів українських педагогічних університетів; представлено авторську методику організації мистецько-педагогічної майстерні як технологію підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін в умовах магістратури у закладах вищої педагогічної освіти; подано методичні рекомендації викладачам вищих педагогічних закладів освіти щодо методичних умов та змісту проведення лекційних, семінарських, практичних занять фахової асистентської практики у магістрів мистецьких спеціалізацій.

Рекомендації призначено для науковців, студентів-магістрантів

мистецьких спеціальностей, викладачів вищих педагогічних закладів освіти.

Соломаха С.О. Зміст і методичні засади організації фахових практик магістрантів у закладах вищої педагогічної освіти : метод. реком. Київ : Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, 2021. 127 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728347/>

Психологічні засоби виявлення та реалізації емоційного ресурсу вчителя в умовах НУШ

Радзімовська О.В.

Методичні рекомендації присвячено проблемі дослідження емоційної сфери особистості, зокрема, емоційного ресурсу вчителя нової української школи. З'ясовано феномен ресурсу та його значення в процесі досягнення цілей; описано різні види ресурсних станів та надано поради спрямовані на їх підвищення у вчителів в процесі професійної діяльності; висвітлено негативний та позитивний вплив емоцій на організм людини; наведено перелік психодіагностичних методик та аналіз отриманих за ними результатів; а також програму тренінгу для вчителів НУШ «Виявлення, розвиток та реалізація емоційних ресурсів вчителів в процесі їх професійної діяльності».

Представлені у методичних рекомендаціях матеріали сприятимуть підвищенню рівня професійної компетентності вчителів, розширенню їх поінформованості про емоційні ресурси особистості та засоби та прийоми їх актуалізації.

Методичні рекомендації адресовано педагогічним працівникам та студентам закладів фахової передвищої та вищої освіти.

Радзімовська О.В. Психологічні засоби виявлення та реалізації емоційного ресурсу вчителя в умовах НУШ : метод. реком. Київ : Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, 2021. 120 с.

Методичні рекомендації щодо створення мережі університетів третього віку в Україні

Аніщенко О.В., Баніт О.В., Лук'янова Л.Б., Рибалка В.В., Сотська Г.І., Тринус О.В.

У методичних рекомендаціях висвітлено теоретичні основи й передумови розвитку навчання людей третього. Схарактеризовано зміст нормативно-правового забезпечення соціального захисту людей літнього віку, обґрунтовано доцільність діяльності Університетів третього віку як соціокультурних осередків, створених для літніх людей з метою реалізації принципу навчання впродовж життя. Вивчено та узагальнено вітчизняний й зарубіжний досвід організації освітньої діяльності літніх людей. Визначено організаційно-педагогічні умови, що уможливають ефективність функціонування Університету третього віку, та окреслено перспективи їх розвитку в українському освітньому просторі. Розроблено методичні рекомендації щодо створення і розвитку мережі університетів третього віку в Україні.

Адресовано управлінцям, працівникам соціальної сфери, педагогічному

персоналу закладів формальної і неформальної освіти, науковцям, фахівцям у сфері освіти дорослих.

Методичні рекомендації щодо створення мережі університетів третього віку в Україні : метод. реком. / Л.Б. Лук'янова, О.В. Аніщенко, Г.І. Сотська, О.В. Тринус, О.В. Баніт, В.В. Рибалка. Київ : Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, 2021. 120 с.

Інститут проблем виховання НАПН України

Методика виховання художніх цінностей сучасних учнів на уроках мистецького циклу

Комаровська О.А., Миропольська Н.Є., Ничкало С.А., Руденко І.В.

Зміст методичних рекомендацій зосереджено на аспекті національних художніх цінностей, вихованні патріотичних почуттів учнів різного віку засобами різних видів мистецтва. Розглянуто приклади використання мистецьких надбань України як невід'ємного складника світової культурної спадщини. Запропоновано практичні матеріали для уроків мистецтва, позаурочних мистецьких заходів тощо.

Соціальний ефект, який очікується від упровадження результатів наукового дослідження, полягає в поглибленні в учнів різного віку пошани до вітчизняних культурних цінностей у поєднанні з толерантним ставленням до надбань полікультурного світу; в оптимізації педагогічного впливу на особистісні художні цінності, виховання через мистецтво особистості-патріота, здатного до національної самоідентифікації у сфері культури; в реалізації компетентнісного потенціалу мистецької освіти через формування комплексу ключових життєвих компетентностей на ціннісно-виховних засадах, у підвищенні рівня загальнокультурної вихованості учнів у контексті реформування освіти і реалізації ідей «Нової української школи».

Методичні рекомендації призначено для вчителів закладів загальної середньої освіти, керівників гуртків і колективів закладів позашкільної освіти, студентів закладів вищої мистецько-педагогічної освіти, а також для всіх, хто зацікавлений в естетичному вихованні підростаючого покоління.

Комаровська О.А., Миропольська Н.Є., Ничкало С.А., Руденко І.В. Методика виховання художніх цінностей сучасних учнів на уроках мистецького циклу : метод. реком. / за ред. О.А. Комаровської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 124 с.

Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти

Рейпольська О.Д., Луценко І.В., Луценко В.О., Цветкова Г.Г.

У методичних рекомендаціях презентовано технології проєктування освітнього середовища в закладі дошкільної освіти для індивідуального розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Соціальний ефект, очікуваний від упровадження, полягає у підвищенні індивідуального розвитку дитини старшого дошкільного віку; оптимізації методичного забезпечення проектування освітнього середовища з метою підвищення рівня готовності дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання.

Методичні рекомендації призначені для вихователів, методистів, завідувачів закладів дошкільної освіти, слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів спеціальності «Дошкільна освіта».

Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти : метод. реком. / О.Д. Рейпольська, І.В. Луценко, В.О. Луценко, Г.Г. Цветкова ; за заг. ред. О.Д. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 178 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729051/>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Соціально-психологічні засоби підвищення толерантності до інакшості і різноманіття в освітньому середовищі

Коробка Л.М., Вінков В.Ю., Голота А.С., Гусєв І.М., Губеладзе І.Г., М'яленко В.В.

У методичних рекомендаціях представлено соціально-психологічні засоби підвищення толерантності до інакшості та протидії стигматизації в освітньому середовищі в контексті проблеми майнової нерівності, гендерних аспектів стигматизації, кібербулігу і дискримінації в медіапросторі. Соціально-психологічні засоби, модифіковані й апробовані в груповій роботі, спрямовано на підвищення компетентності представників педагогічної спільноти з проблеми стигматизації; на виявлення і долання упереджень щодо представників різних груп і меншин, підвищення толерантності до інакшості в учасників освітнього процесу та підвищення психологічної готовності фахівців соціально-психологічної служби до взаємодії з представниками стигматизованих меншин та надання їм психологічної підтримки.

Упровадження висвітлених у методичних рекомендаціях напрацювань сприятиме посиленню уваги педагогічної спільноти до проблеми стигматизації в освітньому середовищі та її наслідків, посиленню індивідуальних і колективних ресурсів із підвищення толерантності до інакшості, протидії та запобігання стигматизації в освітньому середовищі; підвищенню готовності педагогів, психологів до роботи з підвищення психологічної грамотності учасників освітнього процесу, виховання толерантності до інакшості та вибудовування безпечного освітнього середовища.

Адресовано психологам, соціальним педагогам, учителям, викладачам закладів вищої освіти, а також фахівцям соціальних служб, громадських організацій, що опікуються проблемами протидії стигматизації і дискримінації осіб, груп, меншин у різних суспільних та освітніх середовищах.

Соціально-психологічні засоби підвищення толерантності до інакшості і різноманіття в освітньому середовищі : метод. реком. / Л.М. Коробка, В.Ю. Вінков, А.С. Голота та ін., за наук. ред. Л.М. Коробки. Кропивницький, Імекс-ЛТД, 2021. 50 с. URL : <https://bit.ly/3tzOU8C>

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти

Коваленко В.В., Мар'єнко М.В., Сухіх А.С.

У методичних рекомендаціях представлено вітчизняний досвід впровадження дистанційного та змішаного навчання в заклади загальної середньої освіти України. Зокрема, встановлено комбінації різноманітних форм і систем навчання. Показано досвід використання цифрових технологій (переважно в рамках організації дистанційного навчання). Визначено критерії добору цифрових технологій для реалізації змішаного навчання у закладі загальної середньої освіти: форми подання навчального матеріалу та мультимедійність, структуру представлення інформації, взаємодію з навчальним контентом, варіативність змісту навчального матеріалу.

Проаналізовано моделі дистанційного навчання та моделі змішаного навчання: face-to-face, одночасна робота груп, ротації, перевернутий клас. Визначено умови, за яких відбувається вибір моделі використання дистанційних технологій навчання. Окреслено переваги використання у роботі вчителя хмарного сервісу Google Classroom.

Розглянуто інформаційну безпеку під час впровадження змішаного навчання. Окреслено практичне використання засобів віртуальної та доповненої реальності. Розглянуто окремі додатки віртуальної та доповненої реальності, що можна використати в процесі змішаного навчання.

Для педагогічних працівників, вчителів закладів загальної середньої освіти, студентів закладів педагогічної освіти.

Коваленко В.В., Мар'єнко М.В., Сухіх А.С. Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти : методичні рекомендації. Київ : ІТЗН НАПН України. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728506/>

Інститут професійної освіти НАПН України

Від бізнес-ідеї до підприємницького успіху

Гриценко І.А., Байдулін В.Б., Савченко М.О.

У методичних рекомендаціях визначено сутність та значення підприємницької діяльності в умовах ринкової трансформації економіки України; виокремлено цілі та завдання підприємницької діяльності в сучасних

умовах. Подано поради як відкрити власну справу, бізнес з нуля для початківців та реєстрацію підприємства в Україні. Розкрито сутність необхідності підготовки молоді до підприємницької діяльності, формування фінансової грамотності як важливого засобу довготермінового оздоровлення фінансової системи, ефективного заходу забезпечення підвищення стандартів якості життя, економічної безпеки населення та майбутніх поколінь громадян. Схарактеризовано етапи створення власної справи, які включають формування стійкого позитивного інтересу до підприємництва; визначення ексклюзивної ідеї, на якій базується підприємницька діяльність; написання попереднього бізнес-плану під час навчання у ЗП(ПТ)О; реалізацію бізнес-ідеї та набуття досвіду.

Представлені методичні рекомендації призначені для здобувачів професійної освіти, які планують започаткувати власну справу та досягти підприємницького успіху задля процвітання нашої держави та власного добробуту.

Методичні рекомендації будуть корисними педагогічним працівникам, майбутнім підприємцям, фахівцям, які зацікавлені у розвитку підприємницької діяльності майбутніх кваліфікованих робітників.

Гриценко І.А., Байдулін В.Б., Савченко М.О. Від бізнес-ідеї до підприємницького успіху : метод. реком. Житомир : «Полісся», 2021. 116 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728126/>

Організація професійної теоретичної та практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти

Кручек В.А., Кошук О.Б., Кравець С.Г.

У методичних рекомендаціях висвітлено актуальні питання організації професійної підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема, нормативно-правового забезпечення, змісту сучасних стандартів професійної підготовки, реалізації компетентнісного підходу, подано опис методик професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, які можуть з успіхом бути застосовані при підготовці кваліфікованих робітників.

Методичні рекомендації адресовані керівникам і педагогам професійної освіти, аспірантам і докторантам, методистам науково(навчально)-методичних центрів професійно-технічної освіти.

Кручек В.А., Кошук О.Б., Кравець С.Г. Організація професійної теоретичної та практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти : метод. реком. Житомир : «Полісся», 2021. 132 с. URL : <https://bit.ly/35REE3F>

Розроблення та реалізація освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування

Поліхун Н.І., Постова К.Г., Сліпухіна І.А., Горбань Л.В.

Базуючись на стандарті спеціалізованої освіти наукового спрямування, у методичних рекомендаціях розкрито організаційні особливості освітньої програми в умовах інтеграції формальної та неформальної освіти, вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів з освоєння дослідницької компетентності, інструменти внутрішнього забезпечення якості освіти закладом спеціалізованої освіти наукового спрямування.

Для закладів спеціалізованої формальної і неформальної освіти наукового спрямування.

Розроблення та реалізація освітніх програм спеціалізованої освіти наукового спрямування : метод. реком. / Н.І. Поліхун, К.Г. Постова, І.А. Сліпухіна, Л.В. Горбань. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 68 с.

Дидактико-методичні засади організації навчального процесу в закладах освіти для інтелектуально обдарованих учнів

Волощук І.С., Киричук В.О., Мадзігон В.М., Мелешко В.В., Рудик Я.М., Шуленок О.С., Яременко Л.А.

У методичних рекомендаціях розкрито особливості організації освітнього процесу в закладах освіти для обдарованих учнів відповідно до аналізу практики використання змісту, форм і методів навчання. Обґрунтовано теоретичні засади трансформації окремих закладів освіти для обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності, у наукові ліцеї, що вимагає створення ефективної дидактичної системи задля забезпечення умов, які надають можливість, окрім вивчення навчальних предметів на рівні стандарту, здобувати профільну освіту, зокрема спеціалізовану наукового спрямування.

У методичних рекомендаціях представлено концепцію середньої спеціалізованої освіти наукового спрямування, що розроблена на основі відповідного стандарту.

Запропоновані матеріали та рекомендації будуть сприяти організації освітнього процесу, удосконаленню досвіду роботи з інтелектуально обдарованими учнями на етапі навчання у старшій школі – науковому ліцеї.

Призначено для авторів навчальних програм, підручників і посібників для обдарованих учнів наукових ліцеїв; учителів наукових ліцеїв; практичних психологів, які працюють у таких закладах освіти; викладачів і студентів педагогічних закладів освіти різних рівнів; викладачів системи післядипломної педагогічної освіти; слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, інтерес яких пов'язаний з навчанням і розвитком обдарованих учнів.

Дидактико-методичні засади організації навчального процесу в закладах освіти для інтелектуально обдарованих учнів : метод. реком. / І.С. Волощук,

В.О. Киричук, В.М. Мадзігон, В.В. Мелешко, Я.М. Рудик, О.С. Шуленок, Л.А. Яременко. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 70 с. URL : <https://bit.ly/3pHpkNX>

Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи

Організація корекційно-розвиткової роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру

Жук Т.В., Ілляшенко Т.Д., Каменщук Т.Д., Обухівська А.Г., Якимчук Г.В.

У методичних рекомендаціях викладено підходи до надання корекційно-педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Доведено необхідність збереження вітчизняних засад освіти і розвитку дітей цієї категорії шляхом поєднання спеціального й інклюзивного навчання. Розглянуто оцінку розвитку дітей в інклюзивно-ресурсному центрі як показання для оптимальних умов їхнього навчання. Показано оцінювання освітніх потреб дітей з мовленнєвими порушеннями з позицій Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. Представлено програму формування комунікативної діяльності дітей з порушенням інтелектуального розвитку помірного ступеня як важливої умови їхньої соціально-побутової адаптації.

Методичні рекомендації можуть становити інтерес для практичних психологів, педагогів, студентства відповідної спеціалізації та усіх тих, хто дотичний до проблеми впровадження інклюзивного навчання в Україні.

Організація корекційно-розвиткової роботи в умовах інклюзивно-ресурсного центру : метод. реком. / Т.В. Жук, Т.Д. Ілляшенко, Т.Д. Каменщук, А.Г. Обухівська, Г.В. Якимчук; за ред. А.Г. Обухівської, Т.Д. Ілляшенко. Київ : Ніка-Центр, 2021. 94 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729130/>

Розвиток життєстійкості особистості підлітка в умовах інноваційної освітньої діяльності

Предко В.В.

Методичні рекомендації присвячено розгляду теоретико-прикладних аспектів феномену життєстійкості, виявленню його значення у реформуванні освітнього процесу, загальному розвитку й становленні особистості підлітка (формуванні навичок саморегуляції, набутті психологічної зрілості та активної життєвої позиції). У виданні представлено ефективну систему психологічних вправ задля розвитку життєстійкості підлітка. Наведено основні практичні рекомендації задля удосконалення освітнього процесу, зокрема забезпечення ефективної соціалізації його учасників, підвищення адаптації, урівноваження емоційної та інтелектуальної продуктивності.

Для працівників психологічної служби у системі освіти; практичних

психологів, шкільних психологів, викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти та закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальностями «практична психологія», «соціальна робота», «соціальна педагогіка», науковців.

Розвиток життєстійкості особистості підлітка в умовах інноваційної освітньої діяльності : метод. реком. / В.В. Предко. Київ : Ніка-Центр, 2021. 104 с. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729301>

НАВЧАЛЬНА ПРОДУКЦІЯ

НАВЧАЛЬНІ ТА МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ

Інститут педагогіки НАПН України

Вибрані питання шкільного курсу біології

Коршевнік Т.В.

Навчальна програма курсу за вибором «Вибрані питання шкільного курсу біології» орієнтована на реалізацію варіативного складника профільної середньої біологічної освіти в контексті компетентнісного підходу.

Основу змісту курсу становлять знання про елементно-молекулярний склад і клітинний рівень організації живого, що їх включено до програм з біології для основної і старшої школи, а також Програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з біології, здобутих на основі повної загальної середньої освіти.

Адресовано вчителям біології закладів загальної середньої освіти.

Коршевнік Т.В. Навчальна програма курсу за вибором «Вибрані питання шкільного курсу біології. 11 клас». Біологія і хімія в рідній школі. 2021. № 3 (142). С. 22-25. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/727387/>

Досліджуємо історію і суспільство. 5-6 класи (інтегрований курс)

Пометун О.І., Ремех Т.О., Малієнко Ю.Б., Мороз П.В.

Пропонована модельна навчальна програма – комплексний освітній документ, який у 5-6 класах реалізовує наступність між початковою і базовою середньою освітою у вигляді інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» й закладає основу для подальшого інтегрування предметів і курсів громадянської та історичної освітньої галузі у 7-9 класах.

Програма розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти та містить результативні, змістові та процесуальні складники, структуровані за відповідними рубриками: «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст інтегрованого курсу», «Види навчальної діяльності».

Очікувані результати навчання зорієнтовані на формування відповідних компетентностей і наскрізних умінь учнів відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти у логічному поєднанні знанневого, смислового й діяльнісного компонентів. Подані в програмі формулювання очікуваних результатів навчання учнів є комплексними.

Адресовано вчителям історії і суспільства закладів загальної середньої освіти.

Модельна навчальна програма «Досліджуємо історію і суспільство. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти / О.І. Пометун, Т.О. Ремех, Ю.Б. Малієнко, П.В. Мороз. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2021. 41 с. URL : <https://bit.ly/3СкоМ5у>

Етика. 5-6 класи

Пометун О.І., Ремех Т.О., Кришмарел В.Ю.

Пропонована модельна навчальна програма – це комплексний освітній документ, який у 5-6 класах реалізовує наступність між початковою і базовою середньою освітою у вигляді предмета «Етика» й закладає основу для подальшого інтегрування предметів соціальної та здоров'язбережувальної галузі Державного стандарту базової середньої освіти.

Програма містить результативні, змістові та процесуальні складники, які структуровано за відповідними рубриками/колонками основної частини: «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета», «Види навчальної діяльності».

Очікувані результати навчання зорієнтовані на формування відповідних компетентностей і наскрізних умінь учнів відповідно до Державного стандарту в логічному поєднанні знаннєвого, смислового й діяльнісного компонентів.

Зміст навчального предмета розподілений на 8 розділів, що містять перелік сюжетів, опанування яких дозволить досягти очікуваних результатів. Учителі, орієнтуючись на вимоги щодо очікуваних результатів, мають змогу самостійно визначати назву теми, кількість годин і перелік питань до кожного уроку, залежно від умов організації освітнього процесу, пізнавальних можливостей окремих учнів, класу та індивідуального підходу до викладання.

Адресовано вчителям етики закладів загальної середньої освіти.

Модельна навчальна програма «Етика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / О.І. Пометун, Т.О. Ремех, В.Ю. Кришмарел. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2021. 19 с. URL : <https://bit.ly/3vQ5C6m>

Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи

Яценко Т.О., Тригуб І.А.

Зміст і структуру програми розроблено відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020) і Державного стандарту базової середньої освіти (2020). Програма орієнтована на розвиток читацької і ключових компетентностей, формування наскрізних умінь учнів 5–6 класів закладів загальної середньої освіти.

Інтеграцію літературного курсу реалізовано на основі спорідненості змісту основних тем шкільних курсів української та зарубіжної літератури для 5–6 класів (тематична інтеграція), спільних методів і прийомів навчання української та зарубіжної літератури (методична інтеграція), спільних видів навчальної діяльності у процесі вивчення творів української та зарубіжної літератур (діяльнісна інтеграція).

Програму побудовано за тематично-жанровим принципом із дотриманням хронологічної послідовності щодо презентації письменницьких персоналій у межах кожного тематичного розділу. У програмі презентовано різножанрові твори класичної та сучасної української і зарубіжної літератур, що відповідають віковим характеристикам та особливостям художнього сприймання молодших підлітків. Структура програми включає результативні,

змістові та процесуальні складники.

Адресовано вчителям української та зарубіжної літератури закладів загальної середньої освіти.

Модельна навчальна програма «Літератури. Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / Т.О. Яценко, І.А. Тригуб. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 62 с. URL : <https://bit.ly/34iEkdN>

Математика. 5-6 класи

Бурда М.І., Васильєва Д.В.

У модельній навчальній програмі визначено мету, завдання та зміст і особливості реалізації навчання математики у 5-6 класах. Вона складається з пояснювальної записки та основної частини. В основній частині описано очікувані результати навчання, пропонований зміст та види навчальної діяльності учнів.

Особливістю програми є те, що курс математики в 5-6 класах побудовано як пропедевтичний, проміжний між математикою початкової школи та систематичним курсом математики базової середньої освіти. Цей курс побудовано на виваженому співвідношенні нових і раніше засвоєних знань, обов'язковому і варіативному навчальному матеріалі, а також з урахуванням індивідуальних і вікових особливостей учнів.

Адресовано вчителям математики закладів загальної середньої освіти.

Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / М.І. Бурда, Д.В. Васильєва [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 34 с. URL : <https://bit.ly/3pG3dHR>

Природничі науки (інтегрований курс). 5-6 класи

Засєкіна Т.М., Білик Ж.І., Лашевська Г.А., Яценко В.С.

Модельна навчальна програма «Природничі науки» вступ до природничих наук» у 5-6 класах реалізовує наступність між початковою і базовою освітою у вигляді одного навчального предмета – інтегрованого курсу – і закладає основу для подальшого розподіленого вивчення природничих предметів «Фізика», «Хімія», «Біологія», «Географія» у 7-9 класах, об'єднаних однією програмою «Природничі науки».

Інтегративний підхід, закладений у програмі, спрямований на подальше формування і розвиток ключових компетентностей: компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій та екологічної як провідних для цього курсу, й розвиток інших ключових компетентностей як інтегративних якостей особистості учня / учениці.

Програму розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти та інших вітчизняних і міжнародних документів, у яких визначено загальні підходи до освіти у ХХІ столітті й особливості вивчення природничих наук.

Адресовано вчителям природничих предметів «Фізика», «Хімія»,

«Біологія», «Географія» закладів загальної середньої освіти.

Модельна навчальна програма «Природничі науки (вступ)»: Інтегрований курс природничих предметів. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / Т.М. Засєкіна, Ж.І. Білик, Г.А. Лашевська, В.С. Яценко. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 31 с. URL : <https://bit.ly/3vMVtHI>

Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання

Чудакова В.П.

Навчальна програма націлена на оволодіння психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками проведення експертизи (діагностики, оцінювання, прогнозування) і використання корекційно-розвивальних інтерактивних методів для формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності.

Вона реалізується в міжкурсовий та курсовий період підвищення кваліфікації в системі освіти, в системі підготовки та перепідготовки кадрів.

Призначено для вчителів, педагогічних працівників, керівників і управлінців, спеціалістів по роботі з персоналом, психологів, менеджерів освіти, викладачів закладів вищої освіти, науковців.

Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання : навчальна програма / В.П. Чудакова. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 23 с. URL : <https://bit.ly/3IR8S5s>

Технології. 5-6 класи

Туташинський В.І.

Модельна програма визначає мету, завдання та зміст навчального предмета «Технології», орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів 5-6 класів, види їх навчальної діяльності з технологічної освітньої галузі Державного стандарту базової середньої освіти. Складається з трьох навчальних модулів: «Проектування і технології»; «Декоративно-ужиткове мистецтво в проектно-технологічній діяльності»; «Проектно-технологічна діяльність у побуті». Може застосовуватися як в умовах очного, так і дистанційного та змішаного навчання в класах, які поділяються на групи і де такого поділу немає.

Призначена для упровадження предмета «Технології» в 5-6 класах закладів загальної середньої освіти різних типів. Для вчителів технологій Нової української школи.

Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / В.І. Туташинський. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 23 с. URL : <https://bit.ly/3pKb2vZ>

Українська література. 5-6 класи

Яценко Т.О. та ін.

Зміст і структуру програми розроблено відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020) і Державного стандарту базової

середньої освіти (2020). Програма орієнтована на розвиток читацької і ключових компетентностей, формування наскрізних умінь учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти. Програму побудовано за тематично-жанровим принципом із дотриманням хронологічної послідовності щодо презентації письменницьких персоналій у межах кожного тематичного розділу. У програмі презентовано різножанрові твори класичної, нової та новітньої української літератури, що відповідають віковим характеристикам та особливостям художнього сприймання молодших підлітків. Структура програми включає результативні, змістові та процесуальні складники.

Адресовано вчителям української літератури закладів загальної середньої освіти.

Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / Т.О. Яценко та ін. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 64 с. URL : <https://bit.ly/3hIyUMk>

Українська мова. 5-6 класи **Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.**

Модельна програма орієнтована на ціннісні орієнтири, визначені в Державному стандарті базової середньої освіти, пропагує й реалізує їх. Передусім такі: унікальність і талановитість кожної особистості; культура, історія й мова українського народу; людська гідність, дитинство й підлітковий вік, радість пізнання, права і свобода кожної особистості, здоровий спосіб життя, безпека в освітньому середовищі, моральні чесноти (доброта, чесність, відвага, милосердя, справедливість), права і свободи, любов до рідного краю, його екологія, активна громадянська позиція, патріотизм та ін.

Освітній документ спрямовано на виконання завдань, задекларованих у Законі України «Про освіту», Державному стандарті базової середньої освіти, реалізацію компетентнісного потенціалу мовно-літературної галузі, забезпечує системність у формуванні предметної й ключових компетентностей, а також спрямований на підготовку компетентного мовця зі сформованим мовним чуттям і смаком; виховання національномовної особистості із притаманними їй почуттями гідності й патріотизму, мовної стійкості, ціннісного ставлення до мови й досвідом послуговування нею.

Для учнів 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 48 с. URL : <https://bit.ly/34h5gdM>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Професійна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах
Годлевська К.В.

Основою навчальної програми є розгляд актуальних питань професійної підготовки вчителів старшої школи у зарубіжних країнах. Аналіз його змісту, форм і методів організації дає змогу окреслити можливості використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду педагогічної освіти у системі вищої і післядипломної педагогічної освіти України. У програмі представлено теми, які розкривають стан підготовки вчителів старшої школи у зарубіжних країнах, особливості педагогічної практики і стажування в школі, шляхи подальшого професійного розвитку. Зміст програми передбачає ознайомлення з нормативно-правовою базою педагогічної освіти у зарубіжних країнах, розгляд теоретико-методологічних і методичних основ неперервного професійного розвитку педагогів за кордоном.

Упровадження навчальної програми сприятиме розвитку методології проведення порівняльно-педагогічних досліджень з порівняльної педагогіки, а також залученню викладачів і студентів до перспективного зарубіжного досвіду в аспекті трансформації педагогічної освіти в розвинених європейських країнах.

Навчальна програма може використовуватись викладачами закладів вищої та післядипломної педагогічної освіти. Вона стане корисною науковцям, педагогічним працівникам, керівникам закладів освіти різного рівня, магістрантам і студентам, а також тим, хто цікавиться розвитком педагогічної освіти у зарубіжних країнах.

Професійна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах : навчальна програма дистанційного курсу / К.В. Годлевська. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 24 с.

Комп'ютерна грамотність людей третього віку

Баніт О.В.

Програма спрямована на формування основ комп'ютерної грамотності та інформаційної культури слухачів університетів третього віку. Пріоритетними завданнями є оволодіння старшими учнями практичними навичками ефективного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденному житті; розвиток уміння самостійно опановувати та раціонально використовувати програмні засоби загального та спеціального призначення; цілеспрямовано шукати й систематизувати дані; використовувати електронні засоби обміну даними та комунікаційні сервіси й соціальні мережі. Програма сприятиме розширенню середовища спілкування; подоланню соціальної ізоляції та самотності, підвищенню якості їхнього життя.

Програма адресована слухачам університетів третього віку.

Основи комп'ютерної грамотності для слухачів університетів третього віку : навчальна програма. / О.В. Баніт. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 24 с.

Арт-технології у навчанні людей третього віку **Сотська Г.І.**

Програма спрямована на використання арт-технологій як механізму творчого освоєння геронтологічного етапу життя людини, що сприятиме подоланню її соціальної ізоляції, забезпечує використання емоційних, інтелектуальних і творчих можливостей у процесі творчої діяльності, підвищує адекватність самооцінки та оцінки соціальних ситуацій.

Зміст теоретичних занять спрямовано на ознайомлення з поняттям «арт-технологія»; видами арт-технологій; функціональним потенціалом арт-технологій у навчанні людей третього віку. Практичні заняття передбачають освоєння людьми третього віку методів і прийомів роботи з різними художніми матеріалами, що стимулює процес самореалізації, особистісного вдосконалення, активного і здорового старіння через мистецтво.

Програма адресована слухачам університетів третього віку.

Арт-технології у навчанні людей третього віку : навчальна програма. / Г.І. Сотська. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 24 с.

Основи здорового способу життя **Тринус О.В.**

Програма спрямована на розвиток здоров'язберезувальної компетентності шляхом набуття старшими учнями навичок збереження, зміцнення та дбайливого ставлення до власного здоров'я. Передбачається ознайомлення з сутністю здорового способу життя, набуття знань щодо збереження та зміцнення здоров'я. Пріоритетними завданнями є формування у старших учнів розуміння необхідності підтримання здорового способу життя; практичне застосування набутих знань в практичній діяльності з метою профілактики захворювань, формування свідомого та відповідального ставлення до власного здоров'я.

Програма адресована слухачам університетів третього віку.

Основи здорового способу життя : навчальна програма /О.В. Тринус. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 24 с.

Психологічна підтримка при навчанні людей третього віку **Рибалка В.В.**

У програмі представлено теоретичні та методичні основи психологічної підтримки при навчанні людей третього віку. Зміст теоретичних занять розкриває основні психологічні особливості та структуру властивостей осіб старшого віку; основні принципи, підходи до навчання старших учнів. Запропоновано опитувальники, тести, тренінги з урахуванням геронтопсихології та геронтопедагогіки.

Для педагогічного персоналу, психологів, які працюють з людьми третього віку, слухачів Університету третього віку.

Психологічна підтримка при навчанні людей третього віку : навчальна програма. / В.В. Рибалка. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 24 с.

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

**Комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору
раннього віку «Маленькі долоньки»**

Довгопола К.С.

Програма «Маленькі долоньки» побудована з урахуванням оновленого стандарту дошкільної освіти та відповідає тим цінностям, які описані у ньому. У Програмі наведено очікувані результати відповідно до віку: 0-3 місяці, 6 місяців, 9 місяців, 12 місяців, 2 роки та 3 роки. Також у межах кожного вікового періоду виділено окремо освітні напрями, зазначені в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти. Визначені освітні напрями містять ключові компетентності та ті цілі, які є адекватними, як віку дитини, так і особливостям, які є характерними для незрячих дітей.

Програма «Маленькі долоньки» розрахована на родини, в яких зростають незрячі малюки, але також буде корисною для спеціалістів із раннього втручання, корекційних педагогів, спеціальних психологів, студентів відповідних спеціальностей тощо.

Маленькі долоньки : комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору раннього віку / К.С. Довгопола. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 69 с.

**Комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору
старшого дошкільного віку «Дієві долоньки»**

Костенко Т.М., Топузов М.О.

Комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору старшого дошкільного віку ґрунтується на Базовому компоненті дошкільної освіти (Державному стандарті дошкільної освіти) від 2021 р. та спирається на зазначені у ньому цінності та базові принципи. За даною програмою у дітей з порушеннями зору мають бути сформовані обов'язкові ключові компетентності: рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована) та інші, які матимуть продовження в освітньому процесі початкової школи та впродовж життя.

Програма розроблена з врахуванням основного принципу – діти з порушеннями зору розвиваються за тими ж закономірностями і законами вікових змін що і нормотипові діти. Тому, поряд із загальними завданнями

вирішує й специфічні завдання, спрямовані на корекцію вторинних порушень у розвитку дітей, зумовлених зоровою деривацією.

Програма адресована фахівцям закладів дошкільної освіти які працюють з дітьми з порушеннями зору.

Дієві долоньки : комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору старшого дошкільного віку / Т.М. Костенко, М.О. Топузов. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 58 с.

Комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору середнього дошкільного віку «Пізнання на долоньках»

Курінна В.Р., Кондратенко С.В., Барко В.В.

Програма сформована на основі вимог Базового компоненту дошкільної освіти, пропонованої структури освітньої програми дошкільного навчання. У програмі визначено напрями навчально-виховної та корекційної роботи, що складають комплекс дидактичних засад дошкільного навчання: обсягу, змісту, цільових орієнтирів навчання, створення розвивального освітнього середовища, психолого-педагогічної підтримки, позитивної соціалізації й індивідуалізації, принципів розвиваючого навчання, метою якого є розвиток особистості дитини у єдності виховних, розвивальних і навчальних цілей з урахуванням закономірностей розвитку на кожному віковому етапі.

Програма адресована фахівцям закладів дошкільної освіти, які працюють з дітьми з порушеннями зору.

Пізнання на долоньках : комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору середнього дошкільного віку / В.Р. Курінна, С.В. Кондратенко, В.В. Барко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 28 с.

Комплексна програма розвитку дитини з порушеннями зору молодшого дошкільного віку «Світ на долоньках»

Легкий О.М., Курінна В.Р.

Програма сформована на основі вимог Базового компоненту дошкільної освіти, пропонованої структури освітньої програми дошкільного навчання. У програмі визначено напрями навчально-виховної та корекційної роботи, що складають комплекс дидактичних засад дошкільного навчання: обсягу, змісту, цільових орієнтирів навчання, створення розвивального освітнього середовища, психолого-педагогічної підтримки, позитивної соціалізації й індивідуалізації, принципів розвиваючого навчання, метою якого є розвиток особистості дитини у єдності виховних, розвивальних і навчальних цілей з урахуванням закономірностей розвитку на кожному віковому етапі.

Програма адресована фахівцям дошкільних закладів освіти як працюють з дітьми з порушеннями зору.

Світ на долоньках : комплексна програма розвитку дитини з порушенням зору молодшого дошкільного віку / В.Р. Курінна, О.М. Легкий. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 32 с.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Як здійснювати соціально-психологічний супровід ветеранів, волонтерів та ВПО в умовах переходу від війни до миру

Лазоренко Б.П.

Програма спрямована на засвоєння її слухачами та учасниками особливостей здійснення соціально-психологічного супроводу особистості, який базується на концепції Т.М. Титаренко посттравматичного життєконструювання особистості, із застосуванням парадоксальної інтенції В. Франкла, тілесно зорієнтованих і дихальних технологій психокорекції стресових та посттравматичних станів осіб, що постраждали від воєнних дій в умовах продовження воєнної агресії Росії в АР Крим і на сході України. У програмі використано сучасні теоретичні розробки, емпіричні наукові дослідження та практичний досвід надання психологічної допомоги і соціально-психологічного супроводу ветеранам АТО/ООС, волонтерам, ВПО із Криму, членам їхніх сімей.

Імплементация програми до навчальних планів сприятиме засвоєнню її слухачами та учасниками особливостей здійснення соціально-психологічного супроводу особистості, що зумовить досягнення певного особистісного зростання, підготовку до надання допомоги іншим членам спільноти ветеранів, волонтерів та ВПО, членам їхніх сімей за методикою «рівний – рівному».

Навчальну програму адресовано студентам-психологам, соціальним працівникам, соціальним педагогам, слухачам курсів підвищення кваліфікації закладів системи післядипломної освіти та іншим фахівцям, що опікуються проблемами соціально-психологічного супроводу постраждалих від воєнних дій російських агресорів в АР Крим і на сході України.

Лазоренко Б.П. Як здійснювати соціально-психологічний супровід ветеранів, волонтерів та ВПО в умовах переходу від війни до миру : навчальна програма. [Електронний ресурс]. Київ : ІСПП НАПН України, 2021. 29 с. URL : <https://bit.ly/3vJGIFf>

Соціально-психологічні проблеми стигматизації у сфері освіти: навчальна програма для системи післядипломної педагогічної освіти

Коробка Л.М.

Програма відображає зв'язок дисципліни «Соціально-психологічні проблеми стигматизації у сфері освіти» з базисними і профільними дисциплінами: загальною, соціальною та віковою психологією, психологічним консультуванням та психокорекцією. Включає пояснювальну записку, структуру навчальної дисципліни (тематичний план лекцій, практичних занять, самостійної роботи слухачів), орієнтовні питання для обговорення на конференції з обміну досвідом роботи, тематику колективних творчих проєктів та рекомендовану літературу.

Навчальну програму розроблено з урахуванням сучасних теоретичних напрацювань із проблеми стигматизації в психологічній науці та практики

надання соціально-психологічної підтримки представникам меншин, які зазнають стигматизації в різних суспільних та освітніх середовищах у сучасному українському суспільстві.

Упровадження навчальної програми сприятиме більш глибокому розумінню слухачами системи післядипломної освіти соціально-психологічних проблем стигматизації та її наслідків, підвищенню їхньої компетентності із надання соціально-педагогічної і психологічної підтримки представникам груп, меншин, які зазнають стигматизації в різних освітніх середовищах; підвищенню толерантності до інакшості та протидії будь-яким формам нетерпимості і дискримінації у сфері освіти.

Адресовано слухачам курсів підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти (психологам, соціальним педагогам, учителям закладів загальної освіти), а також представникам громадських організацій та іншим фахівцям, що опікуються проблемами стигматизації, зменшення її негативних наслідків та підвищення толерантності до інакшості в різних суспільних та освітніх середовищах.

Соціально-психологічні проблеми стигматизації у сфері освіти : навчальна програма (для системи післядиплом. пед. освіти) / Л.М. Коробка. [Електронний ресурс]. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. URL : <https://bit.ly/3IHBQo9>

Медіапсихологія : програма з позашкільної освіти

Найдьонова Л.А., Дятел Н.Л.

Програму розроблено з метою залучення учнівської молоді до засвоєння системи знань щодо інформаційного суспільства, системи медіа, особливостей побудови стосунків за допомогою медіа, соціальних мереж, віртуальних застосунків та інших можливостей медіа в сучасному світі; розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей щодо медіапростору і медіаспоживання, спрямованих на ефективну реалізацію отриманих знань для формування об'єктивної та осмисленої картини світу; засвоєння способів загальної та індивідуальної регуляції медіапрактик та напрацювання умінь захисту від кіберризиків, здобуття умінь науково-пошукової роботи.

Програма ґрунтується на Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та розрахована на формат позаурочної та позакласної діяльності. Курс передбачає проведення лекцій, практичних занять, консультаційну роботу.

Призначено для керівників секцій Малої академії наук, медіапедагогів та медіапсихологів.

Медіапсихологія : навчальна програма / Л.А. Найдьонова, Н.Л. Дятел. [Електронний ресурс]. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. URL : <https://bit.ly/3MqL3U4>

Кіберпсихологія: програма з позашкільної освіти

Найдьонова Л.А., Чаплінська Ю С., Дятел Н.Л.

Програму спрямовано на формування у дітей системи знань про психологічні особливості взаємодії людини з кіберсвітом – штучно створеними інформаційно-технічними об'єктами і системами, які змінюють життя і суспільство. Навчання зорієнтовано на пошук, сприймання, критичний аналіз, адекватне оцінювання та осмислення різноманітних кібертехнологій (гейміфікації, віртуальної та доданої реальності, імерсивних технологій, робототехніки), а також створення безпечних кіберпрактик на основі усвідомленої системи цінностей і переконань у взаємодії з іншими людьми, набуття вмінь науково-пошукової роботи.

Програма ґрунтується на Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та розрахована на формат позаурочної і позакласної діяльності. Курс передбачає проведення лекцій, практичних занять, консультаційну роботу.

Призначено для керівників секцій Малої академії наук, медіапедагогів та медіапсихологів.

Кіберпсихологія : навчальна програма. / Л.А. Найдьонова, Ю.С. Чаплінська, Н.Л. Дятел [Електронний ресурс]. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. URL : <https://bit.ly/35QGOQT>

ПІДРУЧНИКИ

Інститут педагогіки НАПН України

«Українська мова та читання» підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти

Богданець-Білоskalенко Н.І.

Підручник розроблено відповідно до чинної програми з української мови та читання для закладів загальної середньої освіти із навчанням польською мовою з урахуванням компетентнісного підходу. Завдання інтегрованого підручника з мови і читання спрямовані на формування ключових і предметних компетентностей учнів третього класу.

Призначено для учнів та вчителів закладів загальної середньої освіти із навчанням польською мовою.

Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська мова та читання : підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 112 с. URL : <https://bit.ly/34lvRGI>

Інститут професійної освіти НАПН України

Технології утеплення фасадів будівель

Гайдук О.В., Герлянд Т.М., Кулалаєва Н.В., Півторацька Н.В., Пятничук Т.В.

У пропонованому підручнику викладено характеристику будівельних конструкцій, будівель і споруд, їх технологічні параметри, перелік матеріалів, які використовуються для утеплення фасадів будівель, підготовку та організацію виконання робіт з цього напрямку. Подано технології монтажу систем утеплення фасадів будівель, їх декоративно-захисне опорядження та вимоги до теплоізоляції.

Видання призначене для використання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників сфери будівельного профілю.

Технології утеплення фасадів будівель : підручник. / О.В. Гайдук, Т.М. Герлянд, Н.В. Кулалаєва, Н.В. Півторацька, Т.В. Пятничук. Житомир : «Полісся», 2021. 329 с. URL : <https://bit.ly/3vKuNaM>

Технології верстатних робіт

Гоменюк Д.В., Романов Л.А., Шимановський М.М.

У пропонованому підручнику викладено основні характеристики технологічного процесу токарної обробки деталей та металообробних верстатів, їх експлуатацію, ремонт та налагодження. Описано алгоритм виготовлення заготовок та поверхонь, які утворюються внаслідок процесу різання при обробці заготовок на токарному верстаті. Подано відомості про інноваційні технології верстатних робіт, зокрема: адитивні технології; верстати, які працюють на електрофізичних ефектах; технології лазерного зварювання.

Видання призначене для використання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників машинобудівного профілю.

Технології верстатних робіт : підручник / Д.В. Гоменюк, Л.А. Романов, М.М. Шимановський. Житомир : «Полісся», 2021. 402 с. URL : <https://bit.ly/3sO4P4i>

ПОСІБНИКИ

Інститут педагогіки НАПН України

Завдання для перевірки предметної компетентності учнів з фізики (7-9 кл.)

Головко М.В., Засєкін Д.О., Мацюк В.М., Мельник Ю.С., Непорожня Л.В., Сіпій В.В.

У навчальному посібнику дібрано задачі, спрямовані на формування,

розвиток та перевірку предметної компетентності здобувачів базової освіти з фізики. Зміст завдань на перевірку предметної компетентності становлять розрахункові, якісні, графічні, експериментальні й дослідницькі фізичні задачі, навчальні проєкти.

Призначено для учнів та вчителів закладів загальної середньої освіти, студентів педагогічних закладів вищої освіти.

Завдання для перевірки предметної компетентності учнів з фізики (7-9 кл.) : навчальний посібник / М.В. Головка, Д.О. Засєкін, В.М. Мацюк, Ю.С. Мельник, Л.В. Непорожня, В.В. Сіній. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 257 с. URL : <https://bit.ly/3sJFjNu>

Історія України в джерелах

Мороз П.В., Мороз І.В., Власов В.С.

Пропонований практикум містить велику кількість історичних джерел з історії України з давніх часів і до сьогодення, з-поміж яких документи, речові джерела, уривки спогадів, художніх творів, статистичні матеріали, світлини, політичні плакати, рекламні оголошення, поштові листівки, карикатури, зразки народного фольклору. Під час добору історичних джерел автори врахували багаторакурсний підхід, за якого певна історична ситуація висвітлюється з кількох (щонайменше двох) ракурсів, що репрезентують різні суспільні позиції та інтереси.

Умова багатьох завдань спонукає учнів до висунення припущень, аналізу чи порівняння історичних подій і явищ, виявлення спільних і відмінних рис, на встановлення причиново-наслідкових зв'язків різного характеру, на історичну реконструкцію та персоніфікацію, на формулювання і аргументацію особистої думки на основі аналізу історичних джерел, на розвиток історичної емпатії та історичної уяви.

Упровадження практикуму в освітній процес сприятиме формуванню в учнів ключових та предметних компетентностей, дослідницького типу мислення, практичних умінь і навичок здобуття суб'єктивно нових знань з історії в процесі опрацювання історичних джерел.

Для здобувачів закладів загальної середньої освіти.

Мороз П.В., Мороз І.В., Власов В.С. Історія України в джерелах : практикум [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 564 с. URL : <https://bit.ly/3pIvFZC>

Методика компетентнісно орієнтованого навчання курсів економічного спрямування в гімназії та ліцеї

Барадія Н.Г., Ковчин Н.А., Криловець М.Г., Логінова А.О., Покась Л.А., Яценко В.С.

Посібник містить інформацію про організацію курсів за вибором для посилення варіативного складника з економіки та економічної географії в закладах загальної середньої освіти в рамках концепції Нової української школи. Наведено освітні програми для різноманітних курсів за вибором

економічного та географічного спрямування. Програми створені за новими вимогами та містять відповідні структурні елементи: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти, а також наскрізні змістові лінії.

Посібник розрахований на учителів економіки та географії, викладачів закладів вищої освіти, методистів, студентів і всіх, хто цікавиться економікою та географією.

Барадія Н.Г., Ковчин Н.А., Криловець М.Г., Логінова А.О., Покась Л.А., Яценко В.С. Методика компетентнісно орієнтованого навчання курсів економічного спрямування в гімназії та ліцеї : навчально-методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 127 с. URL : <https://bit.ly/3hPnbLC>

Методика роботи з культурологічними текстами на уроках мови іврит у ліцеї

Бакуліна Н.В.

У навчально-методичному посібнику розкрито концептуальні засади компетентнісно орієнтованого навчання мови іврит у ліцеї на основі роботи з культурологічними текстами; представлено методи та прийоми роботи з ними для реалізації компетентнісно орієнтованого навчання мови іврит у ліцеї; дібрано культурологічні тексти та розроблено завдання і запитання до них.

Пропонований посібник адресовано вчителям мови іврит різних типів закладів загальної середньої освіти, методистам, студентам-філологам і майбутнім учителям мови іврит, а також усім, хто цікавиться проблемами навчання мови іврит і культури єврейського народу.

Бакуліна Н.В. Методика роботи з культурологічними текстами на уроках мови іврит у ліцеї : навчально-методичний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2021. 188 с. URL : <https://bit.ly/3CkbFBo>.

Практикум з економіки, фінансової грамотності та основ підприємництва

Топузов О.М., Надтока В.О., Часнікова О.В., Гончарова Н.О.

Практикум побудований на основі діялісного, компетентнісно-орієнтованого підходів та принципів диференціації, науковості та наступності. Зміст навчального посібника демонструє сферу практичного застосування економічної освіти, яку учні можуть здобути під час опанування шкільного курсу «Учень ліцею у світі економіки, фінансів та підприємництва» та їхнього життєвого досвіду. Запропоновані у практикумі завдання моделюють ті життєві ситуації, розв'язання яких пов'язано із застосуванням знань із економічної, фінансової та бізнес сфер. Посібник має велику кількість практичних завдань, що допомагає вчителю, з одного боку диференціювати освітній процес, а з іншого, обрати той набір різнотипових завдань по темі, що буде найбільш ефективним для різних учнівських груп, таким чином реалізується принцип вибірковості.

Практикум розрахований на учителів економіки, викладачів закладів

вищої освіти, методистів, студентів і всіх, хто цікавиться економікою та фінансовою грамотністю.

Топузов О.М., Надтока В.О., Часнікова О.В., Гончарова Н.О. Практикум з економіки, фінансової грамотності та основ підприємництва : навчальний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 370 с. URL : <https://bit.ly/3KjVHKs>.

Проектування виробів в етностилі

Мачача Т.С.

Посібник створений на засадах компетентнісно орієнтованого навчання відповідно до інваріантної складової навчальної програми курсу за вибором «Проектування виробів в етностилі». Змістове наповнення посібника сприяє задоволенню освітніх потреб учнів; формуванню ключових і предметної компетентностей; поглибленому оволодінню основами проектування виробів в етностилі; розвитку освітнього досвіду у відтворенні і творенні духовно-матеріальної культури українського народу; свідомому професійному самовизначенню. За розділами посібника учні узагальнюють і систематизують знання, отримані в базовій середній освіті, здобувають нові знання про різновиди стилів у мистецтві, формують цілісне уявлення про етнічні стилі різних регіонів світу, особливості етностилю на теренах України, вчать вміло застосовувати засоби художньої виразності у побудові композиції, що є основою для успішного виконання власних проєктів.

Структура навчальних тем посібника, проблемні запитання і практичні завдання спонукають учнів до аналізу й цілісного їх сприйняття, дослідження різних джерел інформації, її критичного осмислення й активного опрацювання в групах, здобуття і застосування знань у практичній діяльності, рефлексії, оцінювання і презентування власних результатів навчання з використанням цифрових технологій.

Посібник адресований ліцеїстам профільної середньої технологічної освіти, вчителям трудового навчання і технологій, методистам інститутів післядипломної педагогічної освіти. Може бути використаний викладачами і студентами закладів вищої освіти, а також тими, хто прагне культурно-освітньої самореалізації та самоідентифікації.

Мачача Т.С. Проектування виробів в етностилі : навчальний посібник. [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 225 с. URL : <https://bit.ly/3ISrcLh>.

Стан та тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї

Локшина О.І., Глушко О.З., Джурило А.П., Кравченко С.М., Нікольська Н.В., Тименко М.М., Шпарик О.М.

Видання містить навчально-методичні матеріали з курсу «Стан та тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї». Метою посібника є формування у здобувачів ступеня доктора філософії творчого світогляду про стан і тенденції розвитку шкільної освіти в країнах зарубіжжя

крізь призму компаративістики. Опанування курсу передбачає розвиток у аспірантів практичних вмінь критично оцінювати і творчо використовувати світові досягнення освіти і педагогіки, здійснювати наукові розвідки з використанням методології компаративних досліджень. Містить вимоги навчальної програми, навчально-методичне забезпечення до кожної теми (плани занять та тематичну інформацію), завдання для самоконтролю, список основної та рекомендованої літератури.

Для здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки»; «013 Початкова освіта»; «014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)».

Стан і тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: навч.-метод. посібник / О.І. Локишина, О.З. Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик, за наук. ред. О.І. Локишиної [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 143 с. URL: <https://bit.ly/3sNI2W1>.

Технології сучасного виробництва

Туташинський В.І.

У посібнику розкрито систему сучасних технологій, особливу увагу звернуто на технології Індустрії 4.0. і технології пріоритетних для України галузей економічної діяльності. Зміст навчального посібника ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному та особистісно орієнтованому підходах у навчанні й реалізується за допомогою проєктної педагогічної технології.

Запропоновано навчальні проєкти, пов'язані з використанням сучасних технологій, проєктуванням автоматичних пристроїв і конструюванням роботів, застосуванням технологій 4.0. Навчальний посібник доповнює і поглиблює вивчення «Технологій» та профільного предмета «Основи машинознавства» у професійних ліцях і є складовою навчально-методичного забезпечення профільної технологічної освіти учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти.

Для учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти, ліцеїв профільної середньої технологічної освіти, вчителів трудового навчання і технологій, методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти

Туташинський В.І. Технології сучасного виробництва: навчальний посібник [Електронне видання]. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 155 с. URL: <https://bit.ly/3tzkeEA>

Художнє проєктування

Вдовченко В.В.

Навчальний посібник містить такі розділи: проєктно-графічна культура; художня та проєктна графіка у дизайні; дизайн костюма; ландшафтний дизайн. Посібник містить рекомендовані проєкти з художнього проєктування у професійному ліцеї.

Посібник адресований ліцеїстам профільної середньої технологічної

освіти, вчителям трудового навчання і технологій, методистам інститутів післядипломної педагогічної освіти. Може бути використаний викладачами і студентами закладів вищої освіти, а також тими, хто прагне культурно-освітньої самореалізації та самоідентифікації.

Вдовченко В.В. Художнє проектування : навчальний посібник [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 141 с. URL : <https://bit.ly/35wW7i2>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Професійне самовдосконалення вчителя в контексті Нової української школи.

Султанова Л.Ю., Тринус О.В.

У посібнику представлено теоретичні засади професійного самовдосконалення майбутніх педагогів. Обґрунтовано теоретичні підходи до професійного самовдосконалення майбутніх педагогів. Практичний аспект професійного самовдосконалення майбутніх педагогів розкрито в моделі формування суб'єктивного образу професійного майбутнього педагога та програмі професійного самовдосконалення майбутніх педагогів.

Навчальний посібник адресований педагогам закладів загальної середньої освіти, здобувачам вищої педагогічної освіти, викладачам інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Султанова Л.Ю., Тринус О.В. Професійне самовдосконалення вчителя в контексті Нової української школи : навчальний посібник / Л.Ю. Султанова, О.В. Тринус. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 200 с.

Інститут проблем виховання НАПН України

Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку

Гавриш Н.В., Васильєва С.А., Рагозіна В.В.

У навчально-методичному посібнику висвітлено основні питання організації освітньо-виховного процесу в групах раннього віку: підходи до планування освітньої роботи в розвивальному середовищі груп раннього віку; принципи організації освітнього процесу; методичні рекомендації та ефективні технології фізичного, мовленнєвого, художньо-естетичного розвитку малюків. Посібник складається з трьох розділів, кожен з яких орієнтовано на конкретну категорію учасників освітнього процесу в групах раннього віку – педагогів, батьків і дітей. Подано планування освітнього процесу з дітьми третього року життя. У посібнику представлено прогресивні практики освітньої роботи педагогів з дітьми раннього віку експериментальних дошкільних закладів, схарактеризовано ефективні засоби й технології раннього розвитку.

Соціальний ефект, який очікується від упровадження, полягає у

підвищенні якості освіти і виховання дітей у групах раннього віку; що становить міцне підґрунтя освіти дітей на подальших рівнях освіти.

Цільовою групою користувачів є вихователі закладів дошкільної освіти, викладачі закладів вищої освіти, студенти спеціальності «Дошкільна освіта», батьки.

Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку : навчально-методичний посібник / Н.В. Гавриш, С.А. Васильєва, В.В. Рагозіна; за заг. ред. Н.В. Гавриш. Кропивницький: Імекс-ЛДТ, 2021. 158 с.

Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування

Рейпольська О.Д., Зайцева Л.І., Луценко В.О., Луценко І.О., Цветкова Г.Г.

У навчально-методичному посібнику розкрито особливості проєктування освітнього середовища в закладі дошкільної освіти та презентовано технології проєктування освітнього середовища для індивідуального розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Соціальний ефект, очікуваний від упровадження, полягає у підвищенні індивідуального рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку; оптимізації методичного забезпечення проєктування освітнього середовища з метою підвищення рівня готовності дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання.

Навчально-методичний посібник адресований вихователям, методистам, завідувачам закладів дошкільної освіти, слухачам закладів дошкільної освіти, викладачам закладів вищої освіти, студентам спеціальності «Дошкільна освіта».

Рейпольська О.Д., Зайцева Л.І., Луценко В.О., Луценко І.О., Цветкова Г.Г. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / за ред. О.Д. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛДТ, 2021. 194 с.

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

На допомогу батькам: діти з особливими потребами під час криз Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Костенко Т.М., Орлов О.В.

Однією з актуальних проблем, пов'язаних з організацією дистанційної психологічної підтримки родин із дітьми з особливими освітніми потребами, є відсутність системи психолого-педагогічного супроводу в умовах надзвичайних ситуацій.

У посібнику розкрито особливості психологічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, окреслено складові ефективності психологічного супроводу та основні напрями діяльності. Звернуто увагу на діагностичну, консультативну та корекційну роботу в процесі навчання,

соціалізації і життєдіяльності таких осіб. У посібнику схарактеризовано стратегії психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами та їхніх родин у складних життєвих обставинах. Обґрунтовано, що психологічний супровід дітей із особливими освітніми потребами є пролонгованим, динамічним процесом, цілісною діяльністю психологічної служби освітнього закладу, яка складається з таких взаємопов'язаних компонентів: систематична психологічна допомога дітям з особливими потребами у вигляді консультування, психокорекції, психологічної підтримки; психологічна допомога батькам, які виховують таких дітей; моніторинг психолого-педагогічного та соціального статусу дитини в динаміці її психічного розвитку; організація життєдіяльності дітей із особливими потребами у соціумі з урахуванням їх психічних і фізичних можливостей.

Навчально-методичний посібник адресовано фахівцям, які працюють з дітьми з особливими потребами, батькам, студентам закладів вищої педагогічної освіти.

На допомогу батькам: діти з особливими потребами під час криз : навчально-методичний посібник / Л.І. Прохоренко, О.В. Орлов., Н.Я. Ярмола, Т.М. Костенко. Київ : ФОП «Симоненко О.І.», 2021. 160 с.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Історія соціальної психології в Україні: друга половина XIX – початок XX ст. : хрестоматія

Кальницька Ю.С.

Хрестоматія дає унікальний шанс ознайомитись із ключовими роботами, які презентують українську соціально-психологічну думку на зламі століть. Вони є своєрідною антологією різних поглядів, ідей, тенденцій і напрямів у роздумах вітчизняних представників наукової інтелігенції, що свідчать про автентичність зародження соціальної психології на українських теренах.

Адресована викладачам дисциплін загальнопсихологічного та соціально-психологічного профілю закладів вищої освіти та післядипломної освіти; аспірантам і студентам; особам, що підвищують кваліфікацію за напрямками психології та соціальної роботи; науковцям і соціальним психологам-практикам. Може становити інтерес також для вчених, що розробляють проблеми філософії науки, наукознавства, історії соціальних наук.

Кальницька Ю. Історія соціальної психології в Україні: друга половина XIX – початок XX ст. : хрестоматія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 264 с. URL : <https://bit.ly/3i2f12Z>

Інститут професійної освіти НАПН України

Основи економічної грамотності та підприємництва

Алексєєва С.В., Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А.,
Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Сохацька Г.М.

У навчальному посібнику розкрито суть інноваційного підприємництва, схарактеризовано природу бізнес-ідеї та особливості її реалізації; сформульовано практичні рекомендації щодо визначення образу успішного підприємця; висвітлено технології самоменеджменту щодо управління своїм часом, розвитком особистості і життя; проаналізовано специфіку комунікування, надано практичні рекомендації щодо форм комунікації у підприємстві й бізнесі, застосування вербальних і невербальних засобів спілкування; пояснено економічні і правові умови інноваційного підприємництва; схарактеризовано сутнісні ознаки етики підприємництва, конкретизовано важливість соціальної відповідальності у ціннісній системі підприємця; відображено форми і методи активізації підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до успішної підприємницької діяльності.

Адресується здобувачам професійної (професійно-технічної) освіти, науковим, педагогічним, науково-педагогічним працівникам, методистам, підприємцям-практикам.

Основи економічної грамотності та підприємництва : навч. посіб. / С.В. Алексєєва, Л.О. Базиль, В.Б. Байдулін, І.А. Гриценок, Л.М. Єршова та ін. Житомир : «Полісся», 2021. 248 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729005/>

ДОВІДКОВА ПРОДУКЦІЯ

ДОВІДНИКИ, БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОКАЖЧИКИ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ДОВІДКОВІ БЮЛЕТЕНІ

Інститут педагогіки НАПН України

Організація освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах непрогнозованих впливів

Малихін О.В., Арістова Н.О., Шпарик О.М.

У довідковому виданні висвітлено питання, пов'язані із досвідом організації освітнього процесу в країнах ЄС (Австрія, Бельгія, Болгарія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія, Швеція) та в Україні в ХХІ столітті з акцентуацією на вивчення специфіки організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, перехід до якого спричинено непередбачуваними глобальними впливами (пандемія COVID-19). Представлені в довідковому виданні напрацювання сприятимуть підвищенню рівня якості національної освіти шляхом упровадження позитивного досвіду організації освітнього процесу в країнах ЄС в умовах пандемії в системі національної освіти України.

Матеріали довідкового видання стануть у пригоді працівникам органів управління освітою, викладачам і слухачам інститутів післядипломної освіти, науковцям, аспірантам, докторантам, викладачам і студентам педагогічних закладів вищої освіти та іншим працівникам сфери освіти.

Малихін О.В., Арістова Н.О., Шпарик О.М. Організація освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах непрогнозованих впливів : довідкове видання [Електронне видання]. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 71 с. URL : <https://bit.ly/3pJYVPA>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Перша частина. Медіа і твоє майбутнє. Динамічний довідковий бюлетень. Січень 2021.

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Чаплінська Ю.С., Малецька О.О., Найдьонов М.І.

Довідковий бюлетень (перша частина) присвячено трьом великим темам: роботи і штучний інтелект, професійні навички майбутнього і патріотизм цифрової доби. У темі «Роботи і штучний інтелект» порушено питання взаємодії молоді і новітніх кібертехнологій (роботів, програм на основі штучного інтелекту, розумних речей), ставлення підлітків до теми кіборгізації

людського тіла, як чужого, так і свого власного, виявляє загальну цікавість та обізнаність учнів щодо теми робототехніки, вплив сучасного кінематографа і масової культури на уявлення про роботів та окреслює бачення щодо ризиків надмірної роботизації людського життя.

У темі «Професійні навички майбутнього» досліджено комунікативні навички підлітків, їхню впевненість у собі, поведінку в конфліктних ситуаціях, життєві цінності та орієнтири, а також самопідготовку до вибору професії.

Тема «Патріотизм цифрової доби» розкриває ставлення молоді до українського медіаконтенту, її позицію щодо відстеження новин про події, які відбуваються в країні, та патріотичну активність в інформаційному просторі. Бюлетень (I частина) містить основний зміст, таблиці з експериментальними даними до кожної із зазначених тем, коментарі до отриманих даних та список використаної літератури.

Адресовано педагогічним працівникам освітніх закладів, викладачам інститутів післядипломної педагогічної освіти, медіапедагогам і медіапсихологам, батькам та учням закладів загальної середньої освіти, що беруть участь у Всеукраїнському експерименті з упровадження медіаосвіти.

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Чаплінська Ю.С., Малецька О.О., Найдьонов М.І. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Частина перша. Медіа і твоє майбутнє. Динамічний довідковий бюлетень. Січень 2021. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Київ, 2021. 126 с. URL : <https://bit.ly/3pJ4r5c>

Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Друга частина. COVID-19, інфодемія, здоров'я і психологічне благополуччя

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Умеренкова Н.Ф., Дятел Н.Л., Вознесенська О.Л., Кузін К.Ю., Гутник К.Ю.

У довідковому бюлетені (друга частина) представлено результати всеукраїнського масового опитування, проведеного наприкінці 2020 р. Його присвячено питанням, що стосуються COVID-19, інфодемії, здоров'я і психологічного благополуччя підлітків. Описано результати моніторингу джерел отримання учнями інформації про COVID-19, психічний дискомфорт, викликаний пандемією, особливості критичного опрацювання інформації про COVID-19. Розглянуто особливості вимушеного переходу до дистанційної освіти – її форми, нові ресурси та платформи, засвоєні в процесі організації онлайн-навчання. порушено питання ставлення учнів до умов карантину і дистанційного навчання, зміни в користуванні пристроями, в інтернет-практиках, цілях користування інтернетом. Також висвітлено тему впливу цього переходу на здоров'я підлітків, визначено психосоматичні індикатори. Описано позанавчальні види діяльності учнів під час карантину. Розглянуто комунікативну активність та медіаопосередкування спілкування.

Адресовано педагогічним працівникам освітніх закладів, викладачам інститутів післядипломної педагогічної освіти, медіапедагогам і

медіапсихологам, батькам та учням закладів загальної середньої освіти, що беруть участь у Всеукраїнському експерименті з упровадження медіаосвіти.

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Умеренкова Н.Ф., Дятел Н.Л., Вознесенська О.Л., Кузін К.Ю., Гутник К.Ю. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Друга частина. COVID-19, інфодемія, здоров'я і психологічне благополуччя підлітків / упоряд. І.М. Найдьонов, Т.В. Данилова. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. URL : <https://bit.ly/3tEcnpg>

Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Третя частина. Медіапрактики підлітків України в умовах карантинних обмежень

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Умеренкова Н.Ф., Дятел Н.Л., Вознесенська О.Л., Кузін К.Ю., Гутник К.Ю.

У довідковому бюлетені (третя частина) представлено результати всеукраїнського масового опитування, проведеного наприкінці 2020 р. і присвяченого питанням медіапрактик підлітків в умовах карантинних обмежень. Розглянуто особливості структури дозвілля та відпочинку підлітків, зокрема часу завершення користування інтернетом і сну. Проаналізовано картину користування різними гаджетами, тривалість медіапрактик. Показано результати поширеності курсів з медіаосвіти та медіаграмотності разом з рівнем медіакритичності учнів. Також висвітлено рівень їхнього медіазанурення, поширення правил, які стосувалися б медіадієти, медіагієни. Порушено питання медіаторчості як ключового показника високого рівня медіакультури.

Адресовано педагогічним працівникам освітніх закладів, викладачам інститутів післядипломної педагогічної освіти, медіапедагогам і медіапсихологам, батькам та учням закладів загальної середньої освіти, що беруть участь у Всеукраїнському експерименті з упровадження медіаосвіти.

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Умеренкова Н.Ф., Дятел Н.Л., Вознесенська О.Л., Кузін К.Ю., Гутник К.Ю. Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Третя частина. Медіапрактики підлітків України в умовах карантинних обмежень / упоряд. І.М. Найдьонов, Т.В. Данилова. Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. URL : <https://bit.ly/35RoKWS>

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/1

За ред. Л.А. Найдьонової, упоряд. Н.Л. Дятел

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/1 включає: запис підсумкового методологічного семінару «Інноваційно-діагностичний етап медіаосвітнього експерименту»; план заходів на перше півріччя 2021 р.; посилання на медіаосвітню бібліотеку лабораторії; медіатренди 2021 р.; перші результати масового опитування; анонс Всеукраїнської інтернет-конференції «Безпечний інтернет для учнів та освітян».

Бюлетень адресовано членам Асоціації медіапсихологів і медіапедагогів України та закладам, що є базою всеукраїнського експерименту з масового впровадження медіаосвіти.

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/1 : бюлетень / за ред. Л.А. Найдьонової, Н.Л. Дятел (упоряд.) Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. 3 с. URL : <https://bit.ly/3Cz792p>

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/2

За ред. Л.А. Найдьонової, упоряд. Н.Л. Дятел

Бюлетень МОЕ 2021/2 включає: запис вебінару «Протидія медійним провокаціям дитячої деструктивної поведінки»; запис вебінару «Цифрові ризики підлітків в умовах пандемії COVID-19»; анонс семінару-практикуму для презентації результатів опитування, яке відбулося в рамках діагностично-розвивального проєкту «Медіакультура в умовах пандемії»; сертифікати з підвищення кваліфікації для педагогів закладів-учасників діагностично-розвивального проєкту «Медіакультура в умовах пандемії»; конкурс «Діти і медіа».

Адресовано членам Асоціації медіапсихологів і медіапедагогів України і закладам, що є базою всеукраїнського експерименту з масового впровадження медіаосвіти,

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/2 : бюлетень / за ред. Л.А. Найдьонової, Н.Л. Дятел (упоряд.) Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. 3 с. URL : <https://bit.ly/35YfznG>

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/3

За ред. Л.А. Найдьонової, упоряд. Н.Л. Дятел

Випуск бюлетеня присвячено підсумкам V Всеукраїнської інноваційної інтернет-конференції «Розвиток медіаосвіти та медіапсихології в Україні», яка проходила з вересня по листопад 2021 р. МОЕ 2021/3 включає: підсумки активностей у рамках тематичних тижнів конференції; підсумки III Всеукраїнської стратегічної наради з розвитку медіаосвіти в Україні; навчально-розвивальні заходи розвивального блоку діагностично-розвивального проєкту «Медіакультура в умовах пандемії»; підсумки конкурсу «Діти і медіа 2021»; медіаосвітні тренди.

Адресовано членам Асоціації медіапсихологів та медіапедагогів України і закладам, що є базою всеукраїнського експерименту з масового впровадження медіаосвіти.

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2021/2 : бюлетень / за ред. Л.А. Найдьонової, Н.Л. Дятел (упоряд.) Київ : Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2021. 3 с. URL : <https://bit.ly/3vPrTRV>

Україна в контексті зовнішніх і внутрішніх викликів сьогодення: стан суспільної свідомості

За ред. М.М. Слюсаревського, упоряд. Л.П. Черниш

У бюлетені представлено дані всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 18-28 лютого 2021 р. Наведено дані щодо оцінки громадянами ситуації в країні, чинників і можливостей впливу на неї, рівня соціальної напруженості в суспільстві, ідеологічних преференцій та світоглядних орієнтирів громадян. Представлено дані щодо ставлення громадян України до питань української державності, мовної політики, декомунізації, геополітичного вибору України, війни і миру, національної безпеки, економічної політики, здійснення реформ, до влади та її дій тощо.

Для законодавців, державних управлінців, керівників закладів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників, вчених та для широкої громадськості.

Україна в контексті зовнішніх і внутрішніх викликів сьогодення: стан суспільної свідомості / Україна в контексті зовнішніх і внутрішніх викликів сьогодення: стан суспільної свідомості (за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного 18-28 лютого 2021 р.) [Електронний ресурс] : довідковий бюлетень / за ред. М.М. Слюсаревського ; упоряд. Л.П. Черниш ; Київ : Ін-т соц. та політ. психології НАПН України, Асоц. політ. психологів України, 2021. URL : <https://bit.ly/3pLTkIF>

Громадсько-політична ситуація в Україні

За ред. М.М. Слюсаревського, упоряд. Л.П. Черниш

У бюлетені представлено дані всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України з 1 по 12 серпня 2021 р. Висвітлено питання ставлення громадян України до вакцинації, Мінських угод, децентралізації України, бажаного майбутнього для Донеччини і Луганщини, питань, пов'язаних з добудовою та введенням в експлуатацію газопроводу Північний потік-2 тощо.

Для законодавців, державних управлінців, керівників закладів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників, вчених та для широкої громадськості.

Громадсько-політична ситуація в Україні (за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного 1-12 серпня 2021 р.) [Електронний ресурс] : довідковий бюлетень / за ред. М.М. Слюсаревського; упоряд. Л.П. Черниш ; Київ : Ін-т соц. та політ. психології НАПН України, Асоц. політ. психологів України, 2021. URL : <https://bit.ly/3CnsoDT>

Проблеми освітньої галузі у дзеркалі громадської думки
За ред. М.М. Слюсаревського, упоряд. Л.П. Черниш

У бюлетені представлено дані всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 1-10 жовтня 2021 р. в рамках щорічного моніторингу громадської думки щодо проблем освіти та заходів з її реформування. Опитування разом із генеральною сукупністю досліджено підвибірки за окремими категоріями респондентів (педагогічні працівники, респонденти, у сім'ях яких є учні, абітурієнти або студенти), тобто був застосований принцип так званої опуклої вибірки. Опитування проводилося методом інтерв'ювання. Опитано 2 тис. респондентів у всіх регіонах України за винятком АР Крим, м. Севастополь і захоплених сепаратистами окремих районів Донецької та Луганської областей.

Для законодавців, державних управлінців, керівників закладів освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників, вчених та для широкої громадськості.

Проблеми освітньої галузі у дзеркалі громадської думки (за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного 1-10 жовтня 2021 р.) [Електронний ресурс]: довідковий бюлетень / за ред. М.М. Слюсаревського, упоряд. Л.П. Черниш. Київ: Ін-т соц. та політ. психології НАПН України, Асоц. політ. психологів України, 2021. URL: <https://bit.ly/3HQqGfE>

Інститут професійної освіти НАПН України

Якість підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти
Пащенко Т.М., Мося І.А., Ваніна Т.М.

У бібліографічному покажчику систематизовано публікації вітчизняних та зарубіжних науковців і дослідників, присвячені питанням якості освіти у закладах фахової передвищої освіти. Довідкове видання покликане сприяти вдосконаленню методичної, викладацької та виховної діяльності у закладах фахової передвищої освіти.

Покажчик адресований студентам, науковцям, керівникам, методистам, педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Пащенко Т.М., Мося І.А., Ваніна Т.М. Якість підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти: бібліографічний покажчик. Житомир: «Полісся», 2021. 76 с. URL: <https://bit.ly/3MGgQRh>

**Державна науково-педагогічна бібліотека
імені В.О. Сухомлинського**

Академік Ольга Василівна Сухомлинська

**Упор.: Д.Д. Березівська, Л.І. Страйгородська, Т.М. Деревянко,
Т.С. Павленко**

У біобібліографічному покажчику із серії «Академіки НАПН України» висвітлено науковий доробок О.В. Сухомлинської – доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України, заслуженого діяча науки і техніки України. У ньому представлено монографії, підручники, навчально-методичні посібники, довідкові видання, статті вченої в довідкових виданнях, збірниках наукових праць і періодичних виданнях, а також публікації про її науково-педагогічну та громадську діяльність.

Видання адресовано педагогічним і науково-педагогічним працівникам, здобувачам освіти та всім, хто цікавиться питаннями історії освіти й педагогічної думки, теорією та методикою виховання, сухомлиністикою.

Академік Ольга Василівна Сухомлинська : біобібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [упоряд.: Л.Д. Березівська, Л.І. Страйгородська, Т.М. Деревянко, Т.С. Павленко ; авт. вступ. ст. Л.Д. Березівська ; наук. ред. Л.Д. Березівська ; бібліогр. ред. Л.І. Страйгородська; літ. ред. Т.М. Деревянко]. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 212 с. (Серія «Академіки НАПН України» ; вип. 32). URL : <https://bit.ly/3tBAxAP>

Наукові праці академіка І.Д. Беха – науково-освітній ресурс з питань психолого-педагогічного розвитку особистості

**Уклад.: Я.М. Ніколаєнко, Т.С. Павленко, Л.О. Пономаренко,
Т.В. Добко; наук. ред. Т.В. Добко**

Біобібліографічний покажчик серії «Академіки НАПН України» висвітлює життя та діяльність Івана Дмитровича Беха, доктора психологічних наук, професора, академіка НАПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, директора Інституту проблем виховання НАПН України. Представлено науковий доробок вченого за 47 років наукової діяльності (1974-2021) – монографії, навчально-методичні посібники, довідкові видання, статті, опубліковані в наукових збірниках, матеріали наукових конференцій та публікації у фаховій періодичній пресі.

Покажчик адресовано вченим, докторантам, аспірантам, викладачам закладів вищої освіти, студентам та всім, хто цікавиться питаннями педагогічної науки та освіти, зокрема проблемами психолого-педагогічного розвитку особистості, теорії та методики виховання.

Наукові праці академіка І.Д. Беха – науково-освітній ресурс з питань психолого-педагогічного розвитку особистості : біобібліогр. покажч. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В.О. Сухомлинського ; [упоряд.: Я.М. Ніколаєнко, Т.С. Павленко, Л.О. Пономаренко, Т.В. Добко ; авт. вступ. ст. Р.В. Малиношевський.; наук. ред. Т.В. Добко]. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2021. 200 с. (Серія «Академіки НАПН України» ; вип. 33). URL : <https://bit.ly/3IPxStR>

Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2021

Уклад.: О.Л. Гончаренко, І.І. Хемчян; наук. ред. Л.О. Пономаренко

Головною метою підготовки Довідника є узагальнення та поширення інформації про інформаційну та видавничу діяльність провідних освітянських книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. Йдеться про створення наукових видань, укладання бібліографічних посібників, інструктивно-методичних матеріалів, а також про науково-практичні заходи, спрямовані на підвищення професійного рівня бібліотечних працівників освітянської галузі.

Довідник адресовано бібліотечним працівникам, методистам управлінь освіти й науки обласних та міських держадміністрацій, іншим фахівцям, залученим до інформаційного забезпеченні педагогічної науки і практики.

Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2021 : довідник / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [уклад.: О.Л. Гончаренко, І.І. Хемчян ; наук. ред. Л.О. Пономаренко]. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 143 с. URL :<https://bit.ly/3MqjGcZ>

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки. Випуск XIII

Автори-упорядники: Д.О. Закатнов, М.Л. Ростока, Т.І. Годецька

Довідковий бюлетень «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» є складовою системи інформаційно-аналітичного забезпечення освіти, педагогіки, психології. Зміст рубрик «Національна освіта: інноваційна школа», «Педагогіка», «Психологія» сприяє оперативному отриманню користувачем логічно структурованої наукової інформації з проблематики сучасних наукових досліджень із питань національної освіти, педагогіки, психології, зокрема у вигляді реферативних та аналітичних оглядів, анотованих бібліографічних списків тощо.

Змістове наповнення випуску № 13 довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» містить актуальні з огляду на потреби користувачів науково-інформаційної продукції аналітичні матеріали педагогічного спрямування. До поданого на експертизу випуску ввійшли: аналітичні огляди «Вітчизняні дисертаційні дослідження з проблеми використання ІКТ в освіті», «Трансдисциплінарний підхід у системі освіти України» та «Психологія війни і миру: актуальні питання соціально-психологічної реабілітації».

У другій частині аналітичного огляду літератури з теоретичних і практичних проблем запровадження трансдисциплінарного підходу в освіту України йдеться про спробу систематизації та узагальнення низки наукових праць зарубіжних і українських дослідників, в основу яких покладено розуміння понять «трансдисциплінарність», «трансдисциплінарний підхід», «трансдисциплінарна парадигма», «трансдисциплінарна освіта».

Третя частина аналітичного огляду психолого-педагогічних фахових публікацій з актуальних питань соціально-психологічної реабілітації різних

верств населення в умовах триваючої воєнної агресії знайомить читача з низкою практикозорієнтованих матеріалів щодо психологічної підтримки, якої потребують мільйони людей на сході України, військовослужбовці Збройних Сил України, ветерани та члени їх сімей, вимушені переселенці.

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки : довід. бюл. Вип. 13 / НАПН України, ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 78 с. URL : <https://bit.ly/3ttZtdu>

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки. Випуск XIV

Автори-упорядники: А.Г. Гуралюк, Н.В. Вараксіна, І.О. Агалець

Випуск № 14 довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» містить актуальні з огляду на потреби користувачів науково-інформаційної продукції аналітичні матеріали психолого-педагогічного спрямування. До поданого на експертизу випуску увійшли аналітичні огляди: «Використання віртуальних лабораторій в освіті», «Бібліотеки електронних підручників у системі освіти України» та «Виховання зростаючої особистості: життєво важливі цінності дітей та учнівської молоді.

У статті «Використання віртуальних лабораторій в освіті» схарактеризовано один із перспективних напрямів застосування інформаційних технологій в освіті, зокрема розроблення віртуальних лабораторій, які допомагають зробити навчальний матеріал більш насиченим, наочним, яскравим і доступним. Це віртуальне навчальне середовище уможливорює моделювання поведінки об'єктів реального світу в комп'ютерному середовищі та сприяє оволодінню новими знаннями та вміннями на більш свідомому та глибокому рівні.

В огляді «Бібліотеки електронних підручників у системі освіти України» проаналізовано інформацію щодо діяльності освітянських бібліотек України у сфері надання доступу до електронних підручників. Проаналізовано наявні в мережі інтернет публікації щодо інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу спеціалізованими бібліотеками, наведено описи діючих веббібліотек електронних підручників тощо.

У третій частині аналітичного вісника проаналізовано відображення актуальних наукових публікацій за темою «Виховання зростаючої особистості: життєво важливі цінності дітей та учнівської молоді». Зазначено, що духовно-моральний розвиток зростаючого покоління є одним із завдань, які належать до національних державних інтересів України. Висвітлено результати дослідної діяльності вчених наукових установ НАПН України, спрямовані на розв'язання завдань психолого-педагогічного супроводу й підтримки зростаючої особистості в процесі духовного розвитку. Обґрунтовано необхідність удосконалення взаємодії закладів освіти і сім'ї як системи психолого-педагогічної діяльності, що базується на партнерстві й взаємовідповідальності.

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки : довід. бюл. Вип. 14 / НАПН України, ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 39 с. URL : <https://bit.ly/3CjHdrf>.

СЛОВНИКИ, ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

**Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

**Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика: словник
Вовк М.П., Грищенко Ю.В., Соломаха С.О., Філіпчук Н.О.,
Ходаківська С.В.**

У словнику представлено терміносполуки сфери неперервної педагогічної освіти, систематизовано поняттєво-категоріальний апарат у галузі освітніх, педагогічних наук. Дослідницький пошук науковців спрямовано на визначення й обґрунтування сутності ключових понять з проблем неперервної педагогічної освіти, що пов'язано з методологічними, теоретичними, методичними засадами удосконалення підготовки вчителя у закладах вищої освіти, проєктуванням професійної кар'єри тощо.

Словник буде корисним для викладачів закладів фахової передвищої і вищої педагогічної освіти, методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти, консультантів центрів професійного розвитку педагогів у регіонах, тренерів з неформального навчання учителів-практиків, учителів закладів загальної освіти, науковців, які досліджують український і зарубіжний досвід підготовки сучасного вчителя, всіх, хто цікавиться проблемами теорії і практики педагогічної освіти.

Вовк М.П., Грищенко Ю.В., Соломаха С.О., Філіпчук Н.О., Ходаківська С.В. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 312 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728146/>

Інститут професійної освіти НАПН України

Інноваційні технології професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників

Майборода Л.А. Заславська С.І., Горбан Є.І.

Словник містить узагальнену інформацію з теорії і практики професійного (професійно-технічного) навчання. Подано тлумачення загальних понять і термінів які пов'язані з інноваційними технологіями професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників.

Видання адресоване майстрам виробничого навчання, педагогічним працівникам, науковим працівникам, методистам, здобувачам освіти системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Інноваційні технології професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників : словник. / Л.А. Майборода, С.І. Заславська, Є.І. Горбан. Київ : ІПТО НАПН України, 2021. 81 с. URL : <https://bit.ly/3hIULmD>

Професійна (професійно-технічна) освіта України: початок XXI століття

За ред. В.О. Радкевич

У виданні висвітлено особливості розвитку професійної (професійно-технічної) освіти України, що свідчать про інноваційні зміни у підготовці робітничих кадрів за період із 1991 р. до сьогодення. Представлено персоналії керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, науковців і громадських діячів, які активно сприяли розвитку професійної освіти у період незалежності України. Розглянуто особливості професійної освіти в регіонах, науково-методичне забезпечення, інформаційні ресурси розвитку професійної (професійно-технічної) освіти.

Для працівників закладів освіти, системи післядипломної освіти, органів державної влади, організаторів професійного навчання на виробництві, стейкхолдерів, громадських організацій, науковців, аспірантів, докторантів, усіх, хто цікавиться питаннями професійної підготовки фахівців.

Професійна (професійно-технічна) освіта України: початок XXI століття : енциклопедичне видання / за ред. В.О. Радкевич. Житомир : «Полісся», 2021. 987 с. URL : <http://surl.li/ayqda>

Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О. Сухомлинського

Каталогізування документів: короткий термінологічний словник

Уклад. Н.Є. Зоріна, наук. ред. Л.О. Пономаренко

Словник містить поняття й терміни, уніфіковані в законах України, що регулюють відносини в інформаційній сфері, національних і державних стандартах України, міжнародних стандартах, прийнятих Держстандартом України з бібліотечної, інформаційної та видавничої діяльності й суміжних галузей, а також у документах Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA). Обсяг словника – понад 470 термінів із визначеннями. У словнику відображено системну організацію термінології, вживаної у сфері бібліотечно-інформаційної справи, зокрема каталогізуванні документів.

Видання розраховано на працівників бібліотек та інших інформаційних установ, науково-педагогічних і наукових працівників, докторантів, аспірантів, студентів закладів вищої освіти і коледжів, які навчаються за спеціальностями бібліотечно-інформаційної галузі.

Каталогізування документів : короткий термінологічний словник / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [уклад.: Н.Є. Зоріна ; наук. ред. Л.О. Пономаренко ; бібліогр. ред. Л.О. Пономаренко]. Вінниця : ТВОРИ, 2021. 120 с. URL : <https://bit.ly/3pMNpmv>

Довідкове видання

**НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО
ВПРОВАДЖЕННЯ
(2021 р.)**

Упорядники:

І.Ю. Регейло,

начальник науково-організаційного відділу
апарату Президії НАПН України

І.М. Гудим,

старший науковий співробітник
науково-організаційного відділу
апарату Президії НАПН України

**Національна академія
педагогічних наук України**
вул. Січових Стрільців, 52-А
Київ, 04053, Україна
тел./факс (044) 489-08-60
e-mail: info@naps.gov.ua

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
(2021 р.)